

U S T A W A

z dnia

o oznakowaniu produktów wytworzonych bez wykorzystania organizmów genetycznie zmodyfikowanych jako wolnych od tych organizmów¹⁾

Art. 1. Ustawa określa:

- 1) zasady oznakowania:
 - a) żywności w rozumieniu art. 2 rozporządzenia (WE) nr 178/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2002 r. ustanawiającego ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego, powołującego Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności oraz ustanawiającego procedury w zakresie bezpieczeństwa żywności (Dz. Urz. WE L 31 z 01.02.2002, str. 1, z późn. zm.²⁾ – Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 6, str. 463), zwanej dalej „żywnością”,
 - b) pasz w rozumieniu art. 3 ust. 4 rozporządzenia, o którym mowa w lit. a, zwanych dalej „paszami”
– jako wolnych od organizmów genetycznie zmodyfikowanych w rozumieniu art. 3 pkt 13 ustawy z dnia 22 czerwca 2001 r. o mikroorganizmach i organizmach genetycznie zmodyfikowanych (Dz. U. z 2017 r. poz. 2134 oraz z 2018 r. poz. 810, 1669 i 2227), zwanych dalej „GMO”, w tym rodzaje żywności i pasz, które mogą być oznakowane jako wolne od GMO, oraz warunki i sposób ich oznakowania;
- 2) obowiązki podmiotów wprowadzających na rynek w rozumieniu art. 3 ust. 8 rozporządzenia, o którym mowa w pkt 1 lit. a, zwanego dalej „rozporządzeniem 178/2002”, żywność lub pasze oznakowane jako wolne od GMO;

¹⁾ Niniejsza ustawa została notyfikowana Komisji Europejskiej w dniu 11 lutego 2019 r. pod numerem 2019/56/PL, zgodnie z § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039 oraz z 2004 r. poz. 597), które wdraża postanowienia dyrektywy (UE) 2015/1535 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 9 września 2015 r. ustanawiającej procedurę udzielania informacji w dziedzinie przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego (Dz. Urz. UE L 241 z 17.09.2015, str. 1).

²⁾ Zmiany wymienionego rozporządzenia zostały ogłoszone w Dz. Urz. UE L 245 z 29.09.2003, str. 4 – Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 7, str. 614, Dz. Urz. UE L 100 z 08.04.2006, str. 3, Dz. Urz. UE L 179 z 07.07.2007, str. 59, Dz. Urz. UE L 60 z 05.03.2008, str. 17, Dz. Urz. UE L 188 z 18.07.2009, str. 14, z późn. zm., Dz. Urz. UE L 189 z 27.06.2014, str. 1, z późn. zm., Dz. Urz. UE L 327 z 12.11.2014, str. 9, z późn. zm., Dz. Urz. UE L 37 z 13.02.2015, str. 24, Dz. Urz. UE L 35 z 10.02.2017, str. 10 oraz Dz. Urz. UE L 117 z 05.05.2017, str. 1.

- 3) zasady przeprowadzania kontroli przestrzegania przepisów ustawy;
- 4) zasady odpowiedzialności za naruszenie przepisów ustawy.

Art. 2. Przepisów ustawy nie stosuje się do żywności i pasz:

- 1) wyprodukowanych lub wprowadzonych do obrotu w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej zgodnie z prawem tego państwa;
- 2) wyprodukowanych w państwie członkowskim Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA), będącym stroną umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym albo wyprodukowanych lub wprowadzonych do obrotu w Republice Turcji, zgodnie z prawem tych państw, w zakresie, w jakim korzystają ze swobody przepływu towarów na podstawie umów zawartych z Unią Europejską.

Art. 3. 1. Jako wolna od GMO może być oznakowana żywność pochodzenia:

- 1) zwierzęcego w rozumieniu określonym w załączniku I w ust. 8.1 rozporządzenia (WE) nr 853/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. ustanawiającego szczególne przepisy dotyczące higieny w odniesieniu do żywności pochodzenia zwierzęcego (Dz. Urz. UE L 139 z 30.04.2004, str. 55, z późn. zm.³⁾ – Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 45, str. 14), zwana dalej „produktami pochodzenia zwierzęcego”, jeżeli:
 - a) została pozyskana ze zwierząt lub od zwierząt:
 - w żywieniu których, w okresie karencji poprzedzającym jej pozyskanie, nie były stosowane genetycznie zmodyfikowane pasze w rozumieniu art. 2 pkt 7 rozporządzenia (WE) nr 1829/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 września 2003 r. w sprawie genetycznie zmodyfikowanej żywności i paszy (Dz. Urz. UE L 268 z 18.10.2003, str. 1, z późn. zm.⁴⁾ – Dz. Urz. UE Polskie

³⁾ Zmiany wymienionego rozporządzenia zostały ogłoszone w Dz. Urz. UE L 338 z 22.12.2005, str. 27, z późn. zm., Dz. Urz. UE L 338 z 22.12.2005, str. 83, z późn. zm., Dz. Urz. UE L 320 z 18.11.2006, str. 1, Dz. Urz. UE L 363 z 20.12.2006, str. 1, z późn. zm., Dz. Urz. UE L 281 z 25.10.2007, str. 8, Dz. Urz. UE L 277 z 18.10.2008, str. 8, Dz. Urz. UE L 87 z 31.03.2009, str. 109, z późn. zm., Dz. Urz. UE L 178 z 09.07.2009, str. 25, Dz. Urz. UE L 314 z 01.12.2009, str. 8, Dz. Urz. UE L 314 z 01.12.2009, str. 1, z późn. zm., Dz. Urz. UE L 159 z 25.06.2010, str. 18, z późn. zm., Dz. Urz. UE L 46 z 19.02.2011, str. 14, Dz. Urz. UE L 327 z 09.12.2011, str. 39, Dz. Urz. UE L 8 z 12.01.2012, str. 29, Dz. Urz. UE L 158 z 10.06.2013, str. 1, z późn. zm., Dz. Urz. UE L 160 z 12.06.2013, str. 15, Dz. Urz. UE L 220 z 17.08.2013, str. 14, Dz. Urz. UE L 69 z 08.03.2014, str. 95, z późn. zm., Dz. Urz. UE L 175 z 14.06.2014, str. 6, Dz. Urz. UE L 307 z 28.10.2014, str. 28, Dz. Urz. UE L 67 z 12.03.2016, str. 22, Dz. Urz. UE L 144 z 07.06.2017, str. 37, Dz. Urz. UE L 29 z 03.02.2017, str. 21, Dz. Urz. UE L 285 z 01.11.2017, str. 3, Dz. Urz. UE L 285 z 01.11.2017, str. 10 oraz Dz. Urz. UE L 239 z 24.09.2018, str. 41.

⁴⁾ Zmiany wymienionego rozporządzenia zostały ogłoszone w Dz. Urz. UE L 368 z 23.12.2006, str. 99, z późn. zm., Dz. Urz. UE L 211 z 11.08.2007, str. 40 oraz Dz. Urz. UE L 97 z 09.04.2008, str. 64.

wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 32, str. 432), zwanego dalej „rozporządzeniem 1829/2003”,

- których proces żywienia, w okresie karencji poprzedzającym jej pozyskanie, jest udokumentowany zgodnie z załącznikiem I częścią A.III. ust. 8 lit. a rozporządzenia (WE) nr 852/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie higieny środków spożywczych (Dz. Urz. UE L 139 z 30.04.2004, str. 1, z późn. zm.⁵⁾ – Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 34, str. 319) w sposób umożliwiający potwierdzenie spełnienia warunku określonego w tiret pierwszym,
 - b) składniki tej żywności będące produktami pochodzenia roślinnego, dla których istnieją odpowiedniki wpisane do wspólnotowego rejestru genetycznie zmodyfikowanej żywności i paszy prowadzonego przez Komisję Europejską na podstawie art. 28 rozporządzenia 1829/2003, zwanego dalej „rejestrem żywności i paszy GMO”, spełniają warunki określone w pkt 2;
- 2) roślinnego, która zawiera, składa się lub została wyprodukowana z organizmów, dla których istnieją odpowiedniki wpisane do rejestru żywności i paszy GMO, jeżeli nie zawiera, nie składa się oraz nie została wyprodukowana z GMO.

2. Jako wolny od GMO może być oznakowany produkt pochodzenia zwierzęcego, nawet jeżeli u zwierząt, z których lub od których został pozyskany ten produkt, były zastosowane wytworzone z GMO lub za ich pomocą:

- 1) produkty lecznicze weterynaryjne w rozumieniu art. 2 pkt 34 ustawy z dnia 6 września 2001 r. – Prawo farmaceutyczne (Dz. U. z 2017 r. poz. 2211, z późn. zm.⁶⁾) lub
- 2) materiały paszowe w rozumieniu art. 3 ust. 2 lit. g rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 767/2009 z dnia 13 lipca 2009 r. w sprawie wprowadzania na rynek i stosowania pasz, zmieniającego rozporządzenie (WE) nr 1831/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady i uchylającego dyrektywę Rady 79/373/EWG, dyrektywę Komisji 80/511/EWG, dyrektywy Rady 82/471/EWG, 83/228/EWG, 93/74/EWG, 93/113/WE i 96/25/WE oraz decyzję Komisji 2004/217/WE

⁵⁾ Zmiany wymienionego rozporządzenia zostały ogłoszone w Dz. Urz. UE L 338 z 22.12.2005, str. 27, z późn. zm., Dz. Urz. UE L 153 z 12.06.2008, str. 42, Dz. Urz. UE L 277 z 18.10.2008, str. 7, Dz. Urz. UE L 87 z 31.03.2009, str. 109, z późn. zm., Dz. Urz. UE L 160 z 12.06.2013, str. 19, Dz. Urz. UE L 160 z 29.05.2014, str. 14, z późn. zm. oraz Dz. Urz. UE L 222 z 17.08.2016, str. 114.

⁶⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2018 r. poz. 650, 697, 1039, 1375, 1515, 1544, 1629, 1637, 1669, 2227 i 2429 oraz z 2019 r. poz. 60.

(Dz. Urz. UE L 229 z 01.09.2009, str. 1, z późn. zm.⁷⁾), zwane dalej „materiałami paszowymi”, niedostępne w innej formie, lub

- 3) dodatki paszowe lub pomoce przetwórcze w rozumieniu art. 2 ust. 2 lit. a i lit. h rozporządzenia (WE) nr 1831/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 września 2003 r. w sprawie dodatków stosowanych w żywieniu zwierząt (Dz. Urz. UE L 268 z 18.10.2003, str. 29, z późn. zm.⁸⁾ – Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 4, str. 238), zwane dalej „dodatkami paszowymi lub pomocami przetwórczymi”.

3. Jako wolna od GMO może być oznakowana pasza, która zawiera, składa się lub została wyprodukowana z organizmów, dla których istnieją odpowiedniki wpisane do rejestru żywności i paszy GMO, jeżeli pasza ta nie zawiera, nie składa się lub nie została wyprodukowana z GMO, nawet jeżeli w tej paszy były zastosowane wytworzone z GMO lub za ich pomocą dodatki paszowe lub pomoce przetwórcze, a także niedostępne w innej formie materiały paszowe.

4. W przypadku gdy:

- 1) żywność zawiera, składa się lub została wyprodukowana z GMO wpisanego do rejestru żywności i paszy GMO, dopuszcza się jej oznakowanie jako wolnej od GMO, jeżeli:
 - a) zawartość modyfikacji genetycznej w tym GMO wynosi nie więcej niż 0,1%,
 - b) obecność GMO w tej żywności jest przypadkowa lub nieunikniona technicznie;
- 2) pasza zawiera, składa się lub została wyprodukowana z GMO wpisanego do rejestru żywności i paszy GMO, dopuszcza się jej oznakowanie jako wolnej od GMO, jeżeli jest paszą, o której mowa w art. 24 ust. 2 rozporządzenia 1829/2003.

5. W przypadku gdy w okresie karencji poprzedzającym pozyskanie produktu pochodzenia zwierzęcego w żywieniu zwierząt, z których lub od których został pozyskany ten produkt, była stosowana pasza zawierająca, składająca się lub wyprodukowana z GMO wpisanego do rejestru żywności i paszy GMO, dopuszcza się oznakowanie tego produktu jako wolnego od GMO, jeżeli ta pasza jest paszą, o której mowa w art. 24 ust. 2 rozporządzenia 1829/2003.

⁷⁾ Zmiany wymienionego rozporządzenia zostały ogłoszone w Dz. Urz. UE L 128 z 27.05.2010, str. 1, Dz. Urz. UE L 163 z 30.06.2010, str. 30, Dz. Urz. UE L 277 z 21.10.2010, str. 4, Dz. Urz. UE L 192 z 22.07.2011, str. 71 oraz Dz. Urz. UE L 328 z 12.12.2017, str. 3.

⁸⁾ Zmiany wymienionego rozporządzenia zostały ogłoszone w Dz. Urz. UE L 59 z 05.03.2005, str. 8, z późn. zm., Dz. Urz. UE L 118 z 13.05.2009, str. 66, Dz. Urz. UE L 188 z 18.07.2009, str. 14, z późn. zm., Dz. Urz. UE L 229 z 01.09.2009, str. 1, z późn. zm., Dz. Urz. UE L 58 z 03.03.2015, str. 46, Dz. Urz. UE L 174 z 03.07.2015, str. 44 oraz Dz. Urz. UE L 324 z 10.12.2015, str. 3.

6. Minister właściwy do spraw rolnictwa oraz minister właściwy do spraw rynków rolnych określają, w drodze rozporządzenia, w odniesieniu do określonych gatunków lub grup technologicznych zwierząt, długość okresów karencji poprzedzających pozyskanie z tych zwierząt lub od tych zwierząt określonych produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do oznakowania jako wolne od GMO, w których nie stosuje się genetycznie zmodyfikowanych pasz w rozumieniu art. 2 pkt 7 rozporządzenia 1829/2003, mając na uwadze specyfikę produkcji i potrzeby żywieniowe tych zwierząt oraz dostępność pasz wolnych od GMO.

Art. 4. W przypadku gdy żywność składa się więcej niż z jednego składnika, może być oznakowana jako wolna od GMO, jeżeli:

- 1) wszystkie jej składniki będące produktami pochodzenia zwierzęcego oraz wszystkie jej składniki, które zawierają, składają się lub zostały wyprodukowane z organizmów, dla których istnieją odpowiedniki wpisane do rejestru żywności i paszy GMO, spełniają warunki określone w art. 3 ust. 1–5,
- 2) składniki wymienione w pkt 1 stanowią więcej niż 50% łącznej masy wszystkich składników w chwili ich użycia do wyprodukowania tej żywności, nie licząc masy wody użytej jako składnik do jej produkcji,
- 3) składniki inne niż wymienione w pkt 1 nie zawierają, nie składają się oraz nie zostały wyprodukowane z GMO

– nawet jeżeli w tej żywności były zastosowane wytworzone z GMO lub za ich pomocą, niedostępne w innej formie, dodatki, substancje pomagające w przetwarzaniu, środki aromatyzujące lub enzymy.

Art. 5. 1. Oznakowanie żywności i pasz jako wolnych od GMO jest dobrowolne.

2. Oznakowanie żywności i pasz jako wolnych od GMO polega na umieszczeniu:

- 1) na opakowaniu lub etykiecie znaku graficznego;
- 2) w dokumentacji towarzyszącej określenia:
 - a) „bez GMO” – w przypadku żywności pochodzenia roślinnego i żywności składającej się więcej niż z jednego składnika, w skład której nie wchodzi produkt pochodzenia zwierzęcego, oraz pasz,
 - b) „wyprodukowane bez stosowania GMO” – w przypadku produktów pochodzenia zwierzęcego i żywności składającej się więcej niż z jednego składnika, w skład której wchodzi produkt pochodzenia zwierzęcego.

3. Znakowi graficznemu, o którym mowa w ust. 2 pkt 1, mogą towarzyszyć określenia:

- 1) „bez GMO” – w przypadku żywności pochodzenia roślinnego i żywności składającej się więcej niż z jednego składnika, w skład której nie wchodzi produkt pochodzenia zwierzęcego, oraz pasz;
- 2) „wyprodukowane bez stosowania GMO” – w przypadku produktów pochodzenia zwierzęcego i żywności składającej się więcej niż z jednego składnika, w skład której wchodzi produkt pochodzenia zwierzęcego.

4. W przypadku gdy żywność i pasza składają się więcej niż z jednego składnika i są oznakowane jako wolne od GMO, oprócz oznakowania, o którym mowa w ust. 2, na opakowaniu lub etykiecie w wykazie składników, w odniesieniu do poszczególnych składników, podaje się określenia, o których mowa w ust. 3.

5. W przypadku żywności składającej się więcej niż z jednego składnika, niespełniającej warunku określonego w art. 4 pkt 2, dopuszcza się umieszczenie określeń, o których mowa w ust. 3, na opakowaniu lub etykiecie w wykazie składników, w odniesieniu do poszczególnych składników, jeżeli składniki te spełniają warunki określone w art. 3 ust. 1 i 2, ust. 4 pkt 1 oraz ust. 5.

6. W przypadku sprzedawanych luzem żywności i paszy przeznaczonej dla zwierząt domowych, w tym pakowanych na życzenie konsumenta w miejscu sprzedaży, ich oznakowanie jako wolnych od GMO stosuje się na wywieszce dotyczącej tych produktów.

7. Zastosowanie oznakowania żywności i paszy, o których mowa w ust. 6, jako wolnych od GMO nie może sugerować, że to oznakowanie odnosi się również do innych produktów znajdujących się w tym samym miejscu sprzedaży.

8. Zakazuje się stosowania w odniesieniu do żywności i paszy, które:

- 1) nie spełniają warunków oznakowania jako wolne od GMO, oznakowania odnoszącego się do braku GMO;
- 2) spełniają warunki oznakowania jako wolne od GMO, oznakowania odnoszącego się do braku GMO innego niż określone w ustawie.

Art. 6. Minister właściwy do spraw rolnictwa oraz minister właściwy do spraw rynków rolnych określą, w drodze rozporządzenia, opis i wzory znaków graficznych, które stosuje się w celu oznakowania jako wolnych od GMO:

- 1) żywności pochodzenia roślinnego i żywności składającej się więcej niż z jednego składnika, w skład której nie wchodzi produkt pochodzenia zwierzęcego, oraz pasz,

- 2) produktów pochodzenia zwierzęcego i żywności składającej się więcej niż z jednego składnika, w skład której wchodzi produkt pochodzenia zwierzęcego
- mając na względzie zapewnienie jednolitej formy prezentacji tego oznakowania i przekazywanie za pośrednictwem tych znaków informacji o specyfice produktów.

Art. 7. 1. Podmiot, który:

- 1) produkuje, przetwarza, konfekcjonuje lub przechowuje nieopakowany produkt pochodzenia zwierzęcego przeznaczony do oznakowania jako wolny od GMO i wprowadza go na rynek w rozumieniu art. 3 ust. 8 rozporządzenia 178/2002, jest obowiązany:
- a) przeprowadzać badania laboratoryjne na obecność modyfikacji genetycznych w paszach lub w składnikach użytych do produkcji tych pasz, jeżeli podmiot ten stosuje pasze w żywieniu zwierząt, z których lub od których został pozyskany ten produkt,
 - b) posiadać i przechowywać przez okres dwóch lat od wprowadzenia na rynek w rozumieniu art. 3 ust. 8 rozporządzenia 178/2002 tego produktu dokumenty:
 - pozwalające na weryfikację, czy produkt ten spełnia warunki określone w art. 3 ust. 1 pkt 1 oraz ust. 2 i 5, w tym zawierające wyniki badań laboratoryjnych na obecność modyfikacji genetycznych w paszach stosowanych w żywieniu zwierząt, z których lub od których został pozyskany ten produkt, lub w składnikach użytych do produkcji tych pasz,
 - określające procedury opracowane na podstawie analizy zagrożenia wystąpienia modyfikacji genetycznych, wskazujące częstotliwość pobierania próbek pasz lub składników użytych do produkcji tych pasz do badań laboratoryjnych, o których mowa w lit. a, w celu potwierdzenia spełnienia warunków określonych w art. 3 ust. 1 pkt 1 lit. a i ust. 5;
- 2) produkuje, przetwarza, konfekcjonuje lub przechowuje nieopakowaną żywność pochodzenia roślinnego przeznaczoną do oznakowania jako wolna od GMO i wprowadza ją na rynek w rozumieniu art. 3 ust. 8 rozporządzenia 178/2002, jest obowiązany:
- a) przeprowadzać badania laboratoryjne na obecność modyfikacji genetycznych w tej żywności lub składnikach użytych do jej produkcji,

- b) posiadać i przechowywać przez okres dwóch lat od wprowadzenia na rynek w rozumieniu art. 3 ust. 8 rozporządzenia 178/2002 tej żywności dokumenty:
- pozwalające na weryfikację, czy żywność ta lub składniki użyte do jej produkcji spełniają warunki określone w art. 3 ust. 1 pkt 2 i ust. 4 pkt 1, w tym zawierające wyniki badań laboratoryjnych na obecność modyfikacji genetycznych w tej żywności lub składnikach użytych do jej produkcji,
 - określające procedury opracowane na podstawie analizy zagrożenia wystąpienia modyfikacji genetycznych, wskazujące częstotliwość pobierania próbek żywności lub składników użytych do jej produkcji do badań laboratoryjnych, o których mowa w lit. a, w celu potwierdzenia spełnienia warunków określonych w art. 3 ust. 1 pkt 2 i ust. 4 pkt 1;
- 3) produkuje, przetwarza, pakuje lub przechowuje nieopakowaną paszę przeznaczoną do oznakowania jako wolna od GMO i wprowadza ją na rynek w rozumieniu art. 3 ust. 8 rozporządzenia 178/2002, jest obowiązany:
- a) przeprowadzać badania laboratoryjne na obecność modyfikacji genetycznych w tej paszy lub składnikach użytych do jej produkcji,
- b) posiadać i przechowywać przez okres dwóch lat od wprowadzenia na rynek w rozumieniu art. 3 ust. 8 rozporządzenia 178/2002 tej paszy dokumenty:
- pozwalające na weryfikację, czy pasza ta lub składniki użyte do jej produkcji spełniają warunki określone w art. 3 ust. 3 i ust. 4 pkt 2, w tym zawierające wyniki badań laboratoryjnych na obecność modyfikacji genetycznych w tej paszy lub składnikach użytych do jej produkcji,
 - określające procedury opracowane na podstawie analizy zagrożenia wystąpienia modyfikacji genetycznych, wskazujące częstotliwość pobierania próbek tej paszy lub składników użytych do jej produkcji do badań laboratoryjnych, o których mowa w lit. a, w celu potwierdzenia spełnienia warunków określonych w art. 3 ust. 3 i ust. 4 pkt 2.

2. Próbkę do badań laboratoryjnych, o których mowa w ust. 1 pkt 1 lit. a i pkt 3 lit. a, są pobierane zgodnie z wymogami ilościowymi dotyczącymi liczby próbek pierwotnych, próbek zbiorczej i próbek końcowych, określonymi w załączniku I w pkt 5–7 rozporządzenia Komisji (WE) nr 152/2009 z dnia 27 stycznia 2009 r. ustanawiającego metody pobierania

próbek i dokonywania analiz do celów urzędowej kontroli pasz (Dz. Urz. UE L 54 z 26.02.2009, str. 1, z późn. zm.⁹⁾).

3. Obowiązek przeprowadzania badań laboratoryjnych, o których mowa w ust. 1:

1) pkt 1 lit. a, nie dotyczy paszy:

a) a także składników użytych do jej produkcji:

- jeżeli w wyniku przetworzenia nie jest możliwe wykrycie obecności modyfikacji genetycznej,
- które zostały pozyskane z roślin wyprodukowanych z materiału siewnego w rozumieniu art. 3 ust. 1 pkt 8 ustawy z dnia 9 listopada 2012 r. o nasiennictwie (Dz. U. z 2017 r. poz. 633 oraz z 2018 r. poz. 650), zwanego dalej „materiałem siewnym”, odmian gatunków roślin uprawnych niezmodyfikowanych genetycznie,
- jeżeli przeprowadzona analiza zagrożenia wystąpienia modyfikacji genetycznych wykazała brak takiego zagrożenia,

b) oznakowanej jako wolna od GMO;

2) pkt 2 lit. a, nie dotyczy:

a) żywności pochodzenia roślinnego, a także składników użytych do jej produkcji:

- jeżeli w wyniku przetworzenia nie jest możliwe wykrycie obecności modyfikacji genetycznej,
- które zostały pozyskane z roślin wyprodukowanych z materiału siewnego odmian gatunków roślin uprawnych niezmodyfikowanych genetycznie,
- jeżeli przeprowadzona analiza zagrożenia wystąpienia modyfikacji genetycznych wykazała brak takiego zagrożenia,

b) żywności sprzedawanej luzem przez podmiot, który wprowadza na rynek w rozumieniu art. 3 ust. 8 rozporządzenia 178/2002 tę żywność w ramach obrotu detalicznego,

c) składników użytych do produkcji żywności oznakowanych jako wolne od GMO;

⁹⁾ Zmiany wymienionego rozporządzenia zostały ogłoszone w Dz. Urz. UE L 91 z 29.03.2012, str. 8, Dz. Urz. UE L 20 z 23.01.2013, str. 33, Dz. Urz. UE L 197 z 20.07.2013, str. 1, Dz. Urz. UE L 188 z 27.06.2014, str. 1, Dz. Urz. UE L 92 z 06.04.2017, str. 35 oraz Dz. Urz. UE L 115 z 04.05.2017, str. 22.

- 3) pkt 3 lit. a, nie dotyczy:
- a) paszy, a także składników użytych do jej produkcji:
 - jeżeli w wyniku przetworzenia nie jest możliwe wykrycie obecności modyfikacji genetycznej,
 - które zostały pozyskane z roślin wyprodukowanych z materiału siewnego odmian gatunków roślin uprawnych niezmodyfikowanych genetycznie,
 - jeżeli przeprowadzona analiza zagrożenia wystąpienia modyfikacji genetycznych wykazała brak takiego zagrożenia,
 - b) paszy dla zwierząt domowych sprzedawanej luzem przez podmiot, który wprowadza na rynek w rozumieniu art. 3 ust. 8 rozporządzenia 178/2002 tę paszę w ramach obrotu detalicznego,
 - c) składników użytych do produkcji paszy oznakowanych jako wolne od GMO.

4. Badania laboratoryjne na obecność modyfikacji genetycznych przeprowadza się w laboratoriach akredytowanych zgodnie z normą ISO 17025 „Ogólne wymagania dotyczące kompetencji laboratoriów badawczych i wzorcujących”, o ile zakres tej akredytacji obejmuje analizę obecności i określanie zawartości modyfikacji genetycznych.

5. W przypadku żywności składającej się więcej niż z jednego składnika przepisy ust. 1 pkt 1 i 2, ust. 2, ust. 3 pkt 1 i 2 oraz ust. 4 stosuje się odpowiednio.

Art. 8. Kontrolę przestrzegania przepisów ustawy przeprowadzają Inspekcja Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych, Inspekcja Weterynaryjna oraz Inspekcja Handlowa zgodnie z zakresem zadań tych inspekcji określonych odpowiednio w przepisach ustawy z dnia 21 grudnia 2000 r. o jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych (Dz. U. z 2018 r. poz. 2164 i 2354), ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1557) oraz ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o Inspekcji Handlowej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1930 i 2227) i na zasadach określonych w przepisach tych ustaw.

Art. 9. 1. Główny Inspektor Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych, zwany dalej „Głównym Inspektorem”, sporządza we współpracy z Głównym Lekarzem Weterynarii oraz Prezesem Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w terminie do dnia:

- 1) 30 grudnia roku poprzedzającego rok przeprowadzania kontroli przestrzegania przepisów ustawy roczny program kontroli podmiotów wprowadzających na rynek w rozumieniu art. 3 ust. 8 rozporządzenia 178/2002 żywność lub pasze oznakowane jako

wolne od GMO, z uwzględnieniem kontrolowanych produktów i liczby zaplanowanych kontroli;

- 2) 30 kwietnia roku następującego po roku, w którym kontrole przestrzegania przepisów ustawy zostały przeprowadzone, roczny raport z kontroli, który zawiera informacje o:
 - a) liczbie przeprowadzonych kontroli,
 - b) liczbie skontrolowanych podmiotów i rodzaju działalności wykonywanej przez te podmioty,
 - c) rodzaju skontrolowanych produktów,
 - d) liczbie i rodzaju stwierdzonych nieprawidłowości,
 - e) liczbie wydanych zaleceń pokontrolnych oraz liczbie i rodzaju nałożonych sankcji.

2. Główny Inspektor przedstawia ministrowi właściwemu do spraw rynków rolnych raport, o którym mowa w ust. 1 pkt 2, w terminie określonym w tym przepisie.

3. Zasady współpracy, o której mowa w ust. 1, określa porozumienie zawarte między Głównym Inspektorem, Głównym Lekarzem Weterynarii oraz Prezesem Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

Art. 10. 1. Kto:

- 1) wprowadza na rynek w rozumieniu art. 3 ust. 8 rozporządzenia 178/2002 paszę:
 - a) oznakowaną jako wolna od GMO lub z oznakowaniem odnoszącym się do braku GMO, która nie spełnia warunków oznakowania jako wolna od GMO,
 - b) która spełnia warunki oznakowania jako wolna od GMO, z oznakowaniem odnoszącym się do braku GMO innym niż określone w ustawie,
 - c) która spełnia warunki oznakowania jako wolna od GMO, przy użyciu określenia „wyprodukowane bez stosowania GMO”
– podlega karze pieniężnej w wysokości do pięciokrotnej wartości korzyści majątkowej uzyskanej lub która mogłaby zostać uzyskana przez wprowadzenie na rynek w rozumieniu art. 3 ust. 8 rozporządzenia 178/2002 tej paszy, nie niższej niż 500 zł;
- 2) wbrew obowiązkowi:
 - a) nie przeprowadza badań laboratoryjnych, o których mowa w art. 7 ust. 1 pkt 3 lit. a, lub
 - b) nie posiada dokumentów, o których mowa w art. 7 ust. 1 pkt 3 lit. b, lub

- c) nie przechowuje dokumentów, o których mowa w art. 7 ust. 1 pkt 3 lit. b, przez okres określony w tym przepisie
- podlega karze pieniężnej w wysokości do dwudziestokrotnego przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej za rok poprzedzający rok nałożenia kary, ogłaszanego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego, nie niższej niż 1000 zł;
- 3) uniemożliwia lub utrudnia przeprowadzenie kontroli przestrzegania przepisów ustawy dotyczących pasz organowi właściwemu do jej przeprowadzenia, podlega karze pieniężnej w wysokości do dwudziestokrotnego przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej za rok poprzedzający rok nałożenia kary, ogłaszanego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego.

2. Kary pieniężne, o których mowa w ust. 1, wymierza, w drodze decyzji:

- 1) wojewódzki inspektor Inspekcji Handlowej właściwy do przeprowadzenia kontroli przestrzegania przepisów ustawy – w przypadku obrotu detalicznego paszą przeznaczoną dla zwierząt domowych;
- 2) powiatowy lekarz weterynarii właściwy do przeprowadzenia kontroli przestrzegania przepisów ustawy – w przypadku wprowadzania na rynek w rozumieniu art. 3 ust. 8 rozporządzenia 178/2002 paszy innej niż określona w pkt 1.

3. Jeżeli naruszenie, o którym mowa w ust. 1 pkt 3, wyczerpuje jednocześnie znamiona czynu, o którym mowa w:

- 1) art. 39 ust. 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o Inspekcji Handlowej albo
 - 2) art. 37 ust. 1 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej
- stosuje się wyłącznie przepisy o odpowiedzialności administracyjnej.

Art. 11. 1. Kto wbrew obowiązkowi:

- 1) nie przeprowadza badań laboratoryjnych, o których mowa w art. 7 ust. 1 pkt 1 lit. a lub pkt 2 lit. a, lub
 - 2) nie posiada dokumentów, o których mowa w art. 7 ust. 1 pkt 1 lit. b lub pkt 2 lit. b, lub
 - 3) nie przechowuje dokumentów, o których mowa w art. 7 ust. 1 pkt 1 lit. b lub pkt 2 lit. b, przez okres określony w tych przepisach
- podlega karze pieniężnej w wysokości do dwudziestokrotnego przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej za rok poprzedzający rok nałożenia kary, ogłaszanego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego, nie niższej niż 1000 zł.

2. Kary pieniężne, o których mowa w ust. 1, wymierza, w drodze decyzji, wojewódzki inspektor jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych albo wojewódzki inspektor Inspekcji Handlowej właściwi do przeprowadzenia kontroli przestrzegania przepisów ustawy.

3. W przypadku stwierdzenia naruszenia przepisów niniejszej ustawy innych niż określone w ust. 1 dotyczących żywności, organy Inspekcji Handlowej oraz Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych wymierzają kary pieniężne na podstawie przepisów rozdziału 5 ustawy z dnia 21 grudnia 2000 r. o jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych.

Art. 12. 1. Ustalając wysokość kar pieniężnych, o których mowa w art. 10 ust. 1 i art. 11 ust. 1, uwzględnia się stopień szkodliwości czynu, zakres naruszenia, dotychczasową działalność podmiotu i wielkość jego obrotów oraz przychodu, a także wartość kontrolowanych produktów.

2. Przed ustaleniem wysokości kary pieniężnej organy właściwe do przeprowadzenia kontroli przestrzegania przepisów ustawy mogą żądać okazania dokumentów związanych z ustaleniem okoliczności mających wpływ na wymiar kary, w szczególności dotyczących obrotów, przychodu i wartości kontrolowanych produktów.

3. W przypadku gdy kontrolowany podmiot nie uzyskał przychodu w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary pieniężnej, przy wymierzaniu kar pieniężnych, o których mowa w art. 10 ust. 1 pkt 2 i art. 11 ust. 1, organy właściwe do przeprowadzenia kontroli przestrzegania przepisów ustawy mogą wymierzyć karę pieniężną w wysokości niższej niż 1000 zł, nie niższej niż 500 zł.

4. Termin zapłaty kary pieniężnej wynosi 30 dni od dnia, w którym decyzja o wymierzeniu kary stała się ostateczna.

5. Kary pieniężne stanowią dochód budżetu państwa i są wpłacane na rachunek bankowy odpowiednio wojewódzkiego inspektoratu jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych, powiatowego inspektoratu weterynarii albo wojewódzkiego inspektoratu Inspekcji Handlowej.

6. W zakresie nieuregulowanym w niniejszej ustawie i Kodeksie postępowania administracyjnego do kar pieniężnych, o których mowa w art. 10 ust. 1 i art. 11 ust. 1, stosuje się odpowiednio przepisy działu III ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa

(Dz. U. z 2018 r. poz. 800, z późn. zm.¹⁰⁾), z tym że uprawnienia organów podatkowych przysługują wojewódzkiemu inspektorowi jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych, powiatowemu inspektorowi weterynarii i wojewódzkiemu inspektorowi Inspekcji Handlowej.

Art. 13. Program kontroli, o którym mowa w art. 9 ust. 1 pkt 1, na rok 2020 sporządza się w terminie 3 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy.

Art. 14. Wprowadzone na rynek w rozumieniu art. 3 pkt 8 rozporządzenia 178/2002 przed dniem wejścia w życie ustawy żywność i pasze z oznakowaniem na opakowaniu lub w dokumentacji towarzyszącej odnoszącym się do braku GMO lub opatrzone etykietą odnoszącą się do braku GMO, które nie spełniają warunków określonych w ustawie, mogą pozostawać na rynku do czasu wyczerpania zapasów, nie dłużej niż przez dwa lata od dnia wejścia w życie ustawy.

Art. 15. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2020 r.

¹⁰⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2018 r. poz. 650, 723, 771, 1000, 1039, 1075, 1499, 1540, 1544, 1629, 1693, 2126, 2193, 2244 i 2354 oraz z 2019 r. poz. 60.

UZASADNIENIE

Opracowanie przepisów umożliwiających oznakowanie produktów wytworzonych bez wykorzystania organizmów genetycznie zmodyfikowanych (GMO) wynika z postulatów zgłaszanych przez organizacje społeczne, organizacje konsumenckie oraz część producentów. W świetle dyskusji społecznej dotyczącej GMO, która cyklicznie pojawia się wraz z każdą inicjatywą ustawodawczą w tym obszarze, nasilają się też apele, aby dać konsumentom prawo wyboru przy zakupie produktów żywnościowych ze względu na informację, czy w danym produkcie występuje modyfikacja genetyczna i czy w procesie wytwarzania produktów były wykorzystywane GMO. Niniejsze jest podyktowane utrzymującą się wciąż niepewnością i obawami, co do długofalowego wpływu genetycznych modyfikacji na zdrowie ludzi. Organizacje pozarządowe regularnie przeprowadzają badania opinii publicznej oraz kampanie, w wyniku których uzyskuje się wyniki wskazujące, że 65% Polaków opowiada się za wprowadzeniem zakazu upraw GMO (badania CBOS Polacy o bezpieczeństwie żywności i GMO, Warszawa 2013), 56,8% Polaków, mając wybór, wybrałoby produkt pochodzący od zwierząt karmionych paszą bez GMO (badanie Millward Brown, Polacy o GMO, 2013)¹⁾. Wskazane dane pochodzą z projektu „Chcemy wiedzieć – projekt partycypacji obywateli na rzecz wprowadzenia systemu znakowania żywności wolnej od GMO”, który jest dorobkiem Instytutu Spraw Obywatelskich, i z którego jednoznacznie wynika, że konsument domaga się zapewnienia czytelnego systemu znakowania żywności „wolnej od GMO”. W ramach tego samego, realizowanego przez Instytut Spraw Obywatelskich projektu, do Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi w październiku 2017 r. wpłynęło ponad 1000 apeli w sprawie wprowadzenia jednego znaku „wolne od GMO”, który wskazywałby w jaki sposób i z jakich składników powstała dostępna dla konsumentów żywność.

Znakowanie „wolne od GMO” jest też działaniem uzupełniającym dla realizowanych przez resort rolnictwa prac na rzecz zwiększenia udziału krajowego białka roślinnego bez GMO w produkcji pasz. Od roku 2010 rząd realizuje programy wsparcia produkcji roślin białkowych, ale zainteresowanie przemysłu paszowego krajowym białkiem jest

¹⁾ Raport „Znakowanie żywności wolnej od GMO – propozycja dla Polski”. Raport przygotowany w ramach inicjatywy „Wolne od GMO? Chcę wiedzieć” podczas realizacji projektu „Chcemy wiedzieć – projekt partycypacji obywateli na rzecz wprowadzenia systemu znakowania żywności wolnej od GMO” przez Federację Zielonych – Grupę Krakowską i Instytut Spraw Obywatelskich. Rok 2015.

wciąż nieznaczące. Przyczyn małego zainteresowania rodzimymi źródłami białka upatruje się w dominującej obecności na krajowym rynku paszowym, konkurencyjnej pod względem jakościowym oraz marketingowym, importowanej śruty sojowej, która w blisko 100% jest zmodyfikowana genetycznie. Uzyskanie niezbędnych ilości krajowego białka paszowego, które mogłyby wzbudzić zainteresowanie przemysłu paszowego (jednorodne partie), wymaga podjęcia działań organizacyjnych i marketingowych. Jednym z nich jest wprowadzenie przepisów o znakowaniu „wolne od GMO”. Umożliwienie producentom wytwarzania i wprowadzania na rynek żywności pochodzenia zwierzęcego oznakowanej w sposób wskazujący, że w produkcji nie były stosowane pasze genetycznie zmodyfikowane, spowoduje zwiększenie zapotrzebowania na krajowe pasze wolne od GMO, szczególnie na rynkach lokalnych. Wskazują na to wyniki programu wieloletniego realizowanego w latach 2011–2015 – „Ulepszanie krajowych źródeł białka roślinnego, ich produkcji, systemu obrotu i wykorzystania w paszach”.

Mając na uwadze, że konsumenci domagają się znakowania produktów „wolnych od GMO”, a także mając na uwadze wzmocnienie działań rządowych, które umożliwią zwiększenie krajowej produkcji białka roślinnego na cele paszowe, opracowane zostały przepisy ustawy, które będą regulowały zasady oznakowania produktów jako wolnych od GMO.

Produkty, które miałyby zostać objęte systemem takiego znakowania, to jedno i wieloskładnikowe produkty pochodzenia roślinnego, które mają odpowiedniki modyfikowane genetycznie dopuszczone do obrotu na rynku Unii Europejskiej (UE), tj. kukurydza, rzepak, soja, burak cukrowy, które nie są modyfikowane genetycznie tylko stanowią konwencjonalny odpowiednik produktów genetycznie zmodyfikowanych. Kolejną grupą są produkty pochodzenia zwierzęcego (np. mięso, mleko, jaja, sery) pochodzące od zwierząt lub ze zwierząt karmionych paszami bez GMO. Przykładem mogą być takie produkty, które powstały w produkcji zwierzęcej wykorzystującej np. niemodyfikowane genetycznie białko roślinne rodzimej produkcji.

Znakowanie produktów roślinnych jako „wolne od GMO” w świetle przepisów prawa regulującego zasady przekazywania konsumentom informacji o żywności jest możliwe tylko dla tych produktów, które mają odpowiedniki modyfikowane genetycznie dopuszczone do obrotu na rynku UE. Dopuszczenie możliwości znakowania „wolne od

GMO” na produktach roślinnych, które nie mają takich odpowiedników w obrocie na rynku wspólnotowym (np. jabłka, marchew, sałata, pszenica), spowodowałyby wprowadzenie konsumenta w błąd przez fałszywe wskazanie, że rynek spożywczy jest pełen produktów genetycznie zmodyfikowanych w sytuacji, kiedy nie jest to prawda. Prawo UE nakłada bezwzględny obowiązek znakowania produktów GMO. W świetle prawa UE produktem GMO jest produkt, który zawiera 0,9% i powyżej GMO w produkcie lub w składnikach zmodyfikowanych genetycznie. Jeżeli obecność ta jest przypadkowa lub technicznie nieunikniona i zawartość GMO jest poniżej poziomu 0,9%, a podmioty gospodarcze odpowiedzialne za ten produkt są w stanie tę przypadkowość udowodnić – produkty nie muszą być znakowane jako GMO. Nie znakuje się również produktów pochodzenia zwierzęcego pochodzących ze zwierząt lub od zwierząt karmionych paszami GMO, gdyż zgodnie z badaniami naukowymi, zmodyfikowane DNA nie przechodzi do organizmu zwierzęcego, tym samym produkt pochodzenia zwierzęcego nie jest GMO i nie podlega znakowaniu informacją dotyczącą GMO.

Niniejsze uwarunkowania były podstawą utworzenia znakowania „wolne od GMO”, które już od blisko 10 lat wykorzystuje kilka państw UE. Inicjatywa rządu polskiego jest w tym zakresie zbieżna z działaniami tych państw. Przepisy regulujące znakowanie żywności wolnej od GMO funkcjonują z powodzeniem w Niemczech, Austrii, Francji, Górnym Tyrolu we Włoszech, Słowenii, a od roku 2016 starają się o nie również Węgry. Rozwiązania ustawodawcze tych państw również były wyjściem naprzeciw oczekiwaniom konsumentów, którzy domagali się informacji o sposobie wytwarzania danego produktu oraz informacji, czy w procesie jego wytwarzania były wykorzystywane GMO. W Niemczech stowarzyszenie producentów żywności „bez GMO” zrzesza blisko 600 producentów i przetwórców, którzy umieszczają na niemieckim rynku ponad 6700 produktów żywnościowych oznaczonych jako wolne od GMO, a ich sprzedaż roczna wynosi ok. 4,6 mld euro.

W produkcji wolnej od GMO we wskazanych państwach, tj. Niemcy, Francja czy Austria, uczestniczą znane, międzynarodowe koncerny spożywcze i sieci handlowe, działające również w Polsce, które w tych państwach stosują takie znakowanie zaś w Polsce nie. Wobec powyższego, te same produkty sprzedawane w Polsce oraz w innych państwach UE, mogą być oznakowane w różny sposób. Do roku 2017 producenci w Polsce sporadycznie podejmowali próby znakowania swoich produktów

jako wolne od GMO. Znakowanie takie kończyło się przeważnie negatywnym rozstrzygnięciem administracyjnym dla producentów. Mając to na uwadze, producenci rezygnowali z takiego sposobu oznakowania, oczekując na jasne przepisy, które wyeliminują niepewność prawną w tym obszarze. Z uwagi na zapowiedziane krajowe przepisy umożliwiające znakowanie produktów jako wolnych od GMO, w roku 2017 zaczęły pojawiać się w sprzedaży pierwsze produkty mleczarskie z takim oznakowaniem, a kolejne mleczarnie ogłaszają, że zamierzają przejść na taki system produkcji.

Projekt ustawy o oznakowaniu produktów wytworzonych bez wykorzystania organizmów genetycznie zmodyfikowanych jako wolnych od tych organizmów przewiduje wprowadzenie dobrowolnego systemu oznakowania.

Dobrowolne oznakowanie produktów z wykorzystaniem oznakowania „wolne od GMO” mieści się w granicach art. 38 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1169/2011 z dnia 25 października 2011 r. w sprawie przekazywania konsumentom informacji na temat żywności, zmiany rozporządzeń Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1924/2006 i (WE) nr 1925/2006 oraz uchylecia dyrektywy Komisji 87/250/EWG, dyrektywy Rady 90/496/EWG, dyrektywy Komisji 1999/10/WE, dyrektywy 2000/13/WE Parlamentu Europejskiego i Rady, dyrektyw Komisji 2002/67/WE i 2008/5/WE oraz rozporządzenia Komisji (WE) nr 608/2004 (Dz. Urz. UE L 304 z 22.11.2011, str. 18, z późn. zm.), zwanego dalej „rozporządzeniem 1169/2011”, zgodnie z którym państwa członkowskie mogą przyjmować przepisy krajowe w odniesieniu do kwestii, które nie zostały zharmonizowane w przepisach unijnych, pod warunkiem że nie zakazują one, nie utrudniają, ani nie ograniczają swobodnego przepływu towarów, które są zgodne z tym rozporządzeniem. Ponieważ przepisy unijne w zakresie oznakowania produktów jako wolnych od GMO nie zostały zharmonizowane, zatem w przepisach projektowanej ustawy zaproponowany został przepis art. 2, uznający na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej produkty pochodzące z innych państw członkowskich lub regionów UE, gdzie ustanowiono programy lub przepisy odnoszące się do braku modyfikacji genetycznych, aby nie ograniczyć dostępności dla konsumentów takich produktów pochodzących z tych państw lub regionów.

Projektowane przepisy nie naruszają również przepisów rozporządzenia 1169/2011, a w szczególności jego art. 7, zgodnie z którym środkiem spożywczym nie można sugerować ani przypisywać szczególnych właściwości, kiedy wszystkie podobne środki spożywcze mają takie właściwości. Używanie oznakowania wskazującego na brak GMO na zasadach określonych w projekcie nie niesie ze sobą ryzyka wprowadzania konsumenta w błąd w kontekście art. 7 ust. 1 lit. c rozporządzenia 1169/2011. Projektowane przepisy dają gwarancję, że konsument zostanie zabezpieczony przed fałszywym podawaniem informacji w oznakowaniu produktów, że brak modyfikacji genetycznej jest szczególną właściwością tego produktu. Jednocześnie wejście w życie projektowanej ustawy będzie generowało, szczególnie w pierwszych latach jej funkcjonowania, potrzebę edukowania i informowania konsumentów, dlatego tylko niektóre produkty mogą być oznakowane jako wolne od GMO.

Rodzaje produktów określone w projekcie ustawy, które mogą być oznakowane jako wolne od GMO

Zgodnie z przepisami projektowanej ustawy jako wolne od GMO można będzie znakować żywność i pasze. W odniesieniu do żywności jako wolna od GMO będzie mogła zostać oznakowana żywność pochodzenia zwierzęcego oraz żywność pochodzenia roślinnego. Wolna od GMO żywność pochodzenia roślinnego musi posiadać odpowiedniki, które zostały wpisane do wspólnotowego rejestru genetycznie zmodyfikowanej żywności i paszy prowadzonego przez Komisję Europejską zgodnie z przepisami rozporządzenia (WE) nr 1829/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 września 2003 r. w sprawie genetycznie zmodyfikowanej żywności i paszy (Dz. Urz. UE L 268 z 18.10.2003, str. 1, z późn. zm. – Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne rozdz. 13, t. 32, str. 432), zwanego dalej „rozporządzeniem 1829/2003”. Rejestr w wersji elektronicznej jest publicznie dostępny pod adresem: http://ec.europa.eu/food/dyna/gm_register/index_en.cfm. W rejestrze znajdują się następujące GMO – kukurydza, soja, rzepak, burak cukrowy oraz bawełna. Oznacza to, że jedynie konwencjonalne odpowiedniki ww. produktów i ich pochodne, będą mogły zostać oznakowane jako wolne od GMO. Identyfikacja takiej żywności będzie możliwa w badaniach laboratoryjnych dzięki wzorcom DNA, dostępnym dla zmodyfikowanych produktów i urzędowym metodykom badania takich produktów.

Żywność pochodzenia zwierzęcego będzie mogła zostać oznakowana jako wolna od GMO, jeżeli będzie pochodzić od zwierząt lub ze zwierząt karmionych w okresie karencji poprzedzającym jej pozyskanie paszami wolnymi od GMO i proces żywienia tych zwierząt będzie udokumentowany.

W przypadku żywności pochodzenia zwierzęcego dopuszcza się oznakowanie jako wolnej od GMO żywności nieprzetworzonej (np. mięso, tusze, jaja, mleko), jak również żywności przetworzonej, w której znajdują się inne składniki niż produkty pochodzenia zwierzęcego (np. w procesie wytwarzania wędlin czy kielbas jest powszechnie stosowane białko sojowe). W przypadku żywności przetworzonej złożonej również z innych składników, składniki te muszą spełniać wymogi ustawy, aby żywność mogła zostać oznakowana jako wolna od GMO.

Na różnych etapach procesu wytwarzania żywności są stosowane różne środki produkcyjne, które w zależności od profilu produkcji mają np. na celu:

- 1) w produkcji zwierzęcej – zaspokajanie potrzeb zwierząt, na przykład w zakresie energii, składników odżywczych, minerałów lub włókna pokarmowego,
- 2) w produkcji żywności – pomoc w przetwarzaniu surowców, żywności lub jej składników, w celu osiągnięcia określonego celu technologicznego w trakcie obróbki lub przetwarzania bądź nadawanie takiej żywności aromatu czy smaku – także z wykorzystaniem GMO. GMO są zatem powszechnie wykorzystywane w produkcji żywności i w stosowanych technologiach.

Wprowadzenie do zasady metody produkcji żywności w sposób wolny do GMO powinny eliminować także wskazane wyżej składniki i technologie produkcji wykorzystujące GMO, istnieją jednak sytuacje, w których wyłączenie z procesu produkcji żywności lub pasz środków, które powstały przy udziale GMO, mogłoby zablokować dalszą produkcję. Dla takich przypadków w projekcie ustawy dopuszcza się stosowanie wytworzonych z GMO lub za ich pomocą:

- 1) produktów leczniczych weterynaryjnych w rozumieniu art. 2 pkt 34 ustawy z dnia 6 września 2001 r. – Prawo farmaceutyczne (Dz. U. z 2017 r. poz. 2211, z późn. zm.) lub
- 2) niedostępnych w innej formie, materiałów paszowych w rozumieniu art. 3 ust. 2 lit. g rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 767/2009 z dnia 13 lipca 2009 r. w sprawie wprowadzania na rynek i stosowania pasz,

zmieniającego rozporządzenie (WE) nr 1831/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady i uchylającego dyrektywę Rady 79/373/EWG, dyrektywę Komisji 80/511/EWG, dyrektywy Rady 82/471/EWG, 83/228/EWG, 93/74/EWG, 93/113/WE i 96/25/WE oraz decyzję Komisji 2004/217/WE (Dz. Urz. UE L 229 z 01.09.2009, str. 1, z późn. zm.), lub

- 3) dodatków paszowych lub pomocy przetwórczych w rozumieniu art. 2 ust. 2 lit. a i lit. h rozporządzenia (WE) nr 1831/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 sierpnia 2003 r. w sprawie dodatków stosowanych w żywieniu zwierząt (Dz. Urz. UE L 268 z 18.10.2003, str. 29, z późn. zm. – Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 4, str. 238), lub
- 4) dodatków do produkcji żywności, substancji pomagających w przetwarzaniu żywności, środków aromatyzujących lub enzymów.

Zgodnie z projektowanymi przepisami uznaje się jako wolne od GMO takie pasze, które zgodnie z art. 24 ust. 2 rozporządzenia 1829/2003/WE nie podlegają obowiązkowi znakowania jako pasze GMO, ale z zastrzeżeniem, że obecność GMO jest w nich przypadkowa lub nieunikniona technicznie. Zatem pasza zawierająca materiał, który zawiera, składa się lub jest wyprodukowany z GMO w części nie większej niż 0,9%, nie wymaga znakowania jako pasza genetycznie zmodyfikowana i może być stosowana w żywieniu zwierząt, z których lub od których będą pozyskane produkty pochodzenia zwierzęcego.

W odniesieniu do minimalnych progów domieszek GMO w przypadku żywności pochodzenia roślinnego dopuszcza się jej oznakowanie jako wolnej od GMO, jeżeli żywność taka zawiera nie więcej niż 0,1% modyfikacji genetycznej charakterystycznej dla danego GMO wpisanego do wspólnotowego rejestru genetycznie zmodyfikowanej żywności i paszy w odniesieniu do całkowitej jednostki przeliczeniowej tego GMO, a jego obecność w tym produkcie jest przypadkowa lub nieunikniona technicznie.

Oprócz produktów jednoskładnikowych w projekcie ustawy przewiduje się również możliwość znakowania produktów żywnościowych wieloskładnikowych. Dla tej grupy produktów jako wolne od GMO oznakowane będą mogły zostać produkty, jeżeli:

- 1) wszystkie ich składniki będące produktami pochodzenia zwierzęcego oraz wszystkie ich składniki, które zawierają, składają się lub zostały wyprodukowane z organizmów, dla których istnieją odpowiedniki wpisane do wspólnotowego rejestru

żywności i paszy genetycznie zmodyfikowanej, spełniają warunki określone w art. 3 ust. 1–5;

- 2) składniki wymienione w pkt 1 stanowią więcej niż 50% łącznej masy wszystkich składników w chwili ich użycia do wyprodukowania, nie licząc masy wody użytej jako składnik do ich produkcji;
- 3) składniki inne niż wymienione w pkt 1 nie zawierają, nie składają się oraz nie zostały wyprodukowane z GMO (składnikiem takim może być np. ryż, który na świecie występuje w postaci produktu zmodyfikowanego genetycznie, natomiast nie jest dopuszczony do obrotu w UE).

Dla tej kategorii produktów również zostało przewidziane wyłączenie polegające na możliwości zastosowania wytworzonych z GMO lub za ich pomocą, niedostępnych w innej formie dodatków, substancji pomagających w przetwarzaniu, środków aromatyzujących lub enzymów.

Przepisy ustawy nie obejmują znakowania jako wolne od GMO materiału siewnego, nawozów, kosmetyków czy środków ochrony roślin stosowanych w produkcji roślinnej.

Rodzaje oznakowania „wolne od GMO” oraz zasady stosowania takiego oznakowania

W projekcie ustawy zostały zaproponowane następujące zasady oznakowania: znak graficzny oraz możliwe, towarzyszące mu wyrażenia słowne. Podstawowym oznakowaniem na opakowaniu lub etykiecie wszystkich produktów będzie znak graficzny, którego wzór zostanie określony w rozporządzeniu wydanym przez ministra właściwego do spraw rolnictwa oraz ministra właściwego do spraw rynków rolnych. Znakowi graficznemu będą mogły towarzyszyć określenia „bez GMO”, a w przypadku produktów pochodzenia zwierzęcego lub produktów zawierających składniki pochodzenia zwierzęcego – „wyprodukowane bez stosowania GMO”.

Produkty pochodzenia zwierzęcego pozyskane ze zwierząt lub pochodzące od zwierząt, w żywieniu których nie były stosowane GMO do użytku paszowego, będą mogły zostać zatem oznakowane z użyciem określenia „wyprodukowane bez stosowania GMO”. Nie ma bowiem możliwości stwierdzenia obecności DNA pochodzącego z pasz stosowanych w żywieniu zwierząt w produktach pochodzenia zwierzęcego. Fałszywym zatem jest np. oznakowanie jaj, mleka czy mięsa określeniem „bez GMO” (np. jaja bez GMO, mleko bez GMO). Zaproponowane w projekcie rozwiązania są więc zgodne

z art. 7 ust. 1 lit. a i lit. c rozporządzenia 1169/2011, na podstawie którego konsument otrzyma informację, że to proces żywienia zwierząt decyduje o oznakowaniu tej grupy produktów oznakowaniem „wyprodukowane bez stosowania GMO” i w tak oznakowanym produkcie nie należy doszukiwać się modyfikacji genetycznych. Proponowana fraza jest także właściwa, mając na uwadze, że w żywności pochodzenia zwierzęcego mogą znaleźć się także składniki roślinne (np. białko sojowe w wędlinach). Wyklucza to możliwość zastosowania w oznakowaniu takiej żywności np. frazy odnoszącej się do karmienia zwierząt, z których lub od których uzyskano dany produkt.

Mając powyższe na uwadze, także w przypadku żywności wieloskładnikowej, zawierającej zarówno składniki pochodzenia zwierzęcego, jak i pochodzenia roślinnego, dla jej oznakowania najwłaściwszy będzie termin „wyprodukowane bez stosowania GMO”.

Przyjęte rozwiązanie wyeliminuje także możliwość stosowania na żywności i paszach oznakowanych zgodnie z projektowaną ustawą innych informacji odnoszących się do obecności GMO. Różnorodność takich informacji byłaby bowiem myląca dla konsumenta. Stwarzałoby to także ryzyko, iż niektóre ze stosowanych określeń mogłyby być mylące dla konsumenta (jak np. umieszczenie na produktach pochodzenia zwierzęcego informacji „bez GMO” lub „wolne od GMO”).

Natomiast w towarzyszącej produktowi dokumentacji konieczne będzie umieszczenie określeń słownych „bez GMO”, a w przypadku produktów pochodzenia zwierzęcego – „wyprodukowane bez stosowania GMO”. W przypadku produktów wieloskładnikowych określenia „bez GMO” lub „wyprodukowane bez stosowania GMO”, niezależnie od oznakowania na opakowaniu lub etykiecie, należy stosować w wykazie składników, w odniesieniu do poszczególnych składników. Taki sposób oznakowania nie będzie mieć wpływu na oznakowanie produktu „na froncie” z użyciem znaku graficznego i określeń „bez GMO” lub „wyprodukowane bez stosowania GMO”.

Proponuje się, aby wzory znaków graficznych, służących do znakowania żywności i pasz wytworzonych bez wykorzystania GMO, określili, w drodze rozporządzenia, minister właściwy do spraw rolnictwa oraz minister właściwy do spraw rynków rolnych. Zapewni to harmonizację i jednolitość stosowanego znakowania.

Proponuje się przy tym określenie odrębnych wzorów znaków graficznych dla:

- 1) żywności pochodzenia roślinnego i żywności składającej się z więcej niż jednego składnika, w skład której nie wchodzi produkty pochodzenia zwierzęcego, oraz pasz;
- 2) produktów pochodzenia zwierzęcego i żywności składającej się z więcej niż jednego składnika, w skład której wchodzi produkt pochodzenia zwierzęcego.

Intencją jest, aby znaki te były identyczne pod względem elementów graficznych, kształtu i kolorystyki. Różnić się one będą natomiast między sobą zastosowaniem terminu „bez GMO” lub „wyprodukowane bez stosowania GMO”, w zależności od oznakowywanego produktu. Ujęcie tych określeń w samym znaku – jako jego obligatoryjnego elementu – zapewni, że ujednolicony zostanie kształt, czcionka, kolorystyka oraz proporcje takich napisów w odniesieniu do samego znaku. W innym przypadku (tj. w przypadku stosowania oznaczeń słownych jako elementów niezależnych od znaku graficznego) pojawiałoby się ryzyko, że napisy takie mogłyby być umieszczone na opakowaniu lub etykiecie produktu w sposób mało widoczny i tym samym konsument miałby utrudniony dostęp do pełnej informacji o faktycznych cechach produktu (w przypadku produktów pochodzenia zwierzęcego mógłby wiązać znak z brakiem GMO w danym produkcie, a nie niestosowaniem GMO w żywieniu zwierząt).

Dopuszcza się również używanie określeń „bez GMO” lub „wyprodukowane bez stosowania GMO” w takich produktach wieloskładnikowych, które nie spełniają wymogów określonych w art. 4 pkt 2 (50% udział składników kwalifikujących się do oznakowania), natomiast zawierają pojedyncze składniki, które mogłyby być w taki sposób oznakowane. W takiej sytuacji w wykazie składników, który znajduje się na opakowaniu lub etykiecie, przy składnikach, które spełniają wymogi ustawy określone w art. 3 ust. 1 i 2, ust. 4 pkt 1 oraz ust. 5, będzie można stosować określenia „bez GMO” lub „wyprodukowane bez stosowania GMO”.

W projekcie określone zostały również zasady stosowania oznakowania „wolne od GMO” dla żywności oraz paszy przeznaczonej dla zwierząt domowych nieopakowanych i sprzedawanych luzem lub w przypadku sprzedawania ich na życzenie klienta w miejscu sprzedaży. W takiej sytuacji oznakowanie stosuje się na wywieszce dotyczącej tych produktów oraz w taki sposób, aby nie było możliwe

sugerowanie, że inne produkty znajdujące się w tym samym miejscu sprzedaży podlegają temu oznakowaniu.

Obowiązki podmiotów wprowadzających na rynek produkty oznakowane jako wolne od GMO

Ustawa wprowadza określone obowiązki na podmioty, które:

- 1) produkują, przetwarzają, konfekcjonują lub przechowują nieopakowane produkty pochodzenia zwierzęcego przeznaczone do oznakowania jako wolne od GMO i wprowadzają te produkty na rynek w rozumieniu art. 3 ust. 8 rozporządzenia (WE) nr 178/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2002 r. ustanawiającego ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego, powołującym Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności oraz ustanawiającego procedury w zakresie bezpieczeństwa żywności (Dz. Urz. WE L 31 z 01.02.2002, str. 1, z późn. zm. – Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 6, str. 463), zwanego dalej „rozporządzeniem 178/2002”;
- 2) produkują, przetwarzają, konfekcjonują lub przechowują nieopakowaną żywność pochodzenia roślinnego przeznaczoną do oznakowania jako wolna od GMO i wprowadzają ją na rynek w rozumieniu art. 3 ust. 8 rozporządzenia 178/2002;
- 3) produkują, przetwarzają, przechowują nieopakowaną lub pakują paszę przeznaczoną do oznakowania jako wolna od GMO i wprowadzają ją na rynek w rozumieniu art. 3 ust. 8 rozporządzenia 178/2002.

W przypadku, o którym mowa w pkt 1, podmioty takie będą obowiązane przeprowadzać badania laboratoryjne na obecność modyfikacji genetycznych w paszach. Jednakże obowiązek ten będzie dotyczył wyłącznie takiego podmiotu, który samodzielnie stosuje te pasze w żywieniu zwierząt, z których lub od których będzie pozyskiwał produkty pochodzenia zwierzęcego. Próbkę pasz do badań laboratoryjnych podmioty będą obowiązane pobierać zgodnie z wymogami ilościowymi dotyczącymi liczby próbek pierwotnych, próbek zbiorczej i próbek końcowych, określonymi w załączniku I w pkt 5–7 rozporządzenia Komisji (WE) nr 152/2009 z dnia 27 stycznia 2009 r. ustanawiającego metody pobierania próbek i dokonywania analiz do celów urzędowej kontroli pasz (Dz. Urz. UE L 54 z 26.02.2009, str. 1, z późn. zm.). Natomiast wszystkie podmioty, o których mowa w pkt 1, będą obowiązane posiadać dokumenty pozwalające na weryfikację, czy produkty te spełniają warunki określone

w projektowanej ustawie, tj. są żywnością pochodzenia zwierzęcego, pozyskaną ze zwierząt lub od zwierząt, w żywieniu których, w okresie karencji poprzedzającym jej pozyskanie, nie były stosowane genetycznie zmodyfikowane pasze, i których proces żywienia, w okresie karencji poprzedzającym jej pozyskanie, jest udokumentowany. Kolejnym obowiązkiem będzie posiadanie procedur opartych o analizę ryzyka wystąpienia modyfikacji genetycznej, w których określona będzie częstotliwość pobierania próbek pasz lub składników użytych do produkcji tych pasz do badań laboratoryjnych na obecność wykrywania modyfikacji genetycznych.

W przypadku, o którym mowa w pkt 2, podmioty takie będą obowiązane przeprowadzać badania laboratoryjne na obecność modyfikacji genetycznych w żywności lub składnikach użytych do jej produkcji oraz posiadać dokumenty pozwalające na weryfikację, czy żywność taka lub składniki użyte do jej produkcji nie zawierają, nie składają się oraz nie zostały wyprodukowane z GMO oraz czy są spełnione warunki określone w art. 3 ust. 1 pkt 2 i ust. 4 pkt 1 projektowanej ustawy, w tym czy są dostępne wyniki badań laboratoryjnych na obecność modyfikacji genetycznych w żywności lub składnikach użytych do jej produkcji. W odniesieniu do składników żywności wieloskładnikowej obowiązek przeprowadzania badań laboratoryjnych na obecność wykrywania modyfikacji genetycznych został określony w art. 7 ust. 5. Wymogi określone w art. 7 ust. 1 pkt 1 i 2, ust. 2, ust. 3 pkt 1 i 2 oraz ust. 4 będą mieć zastosowanie do wszystkich składników żywności, które kwalifikują produkt do oznakowania jako wolny od GMO. Podmiot taki będzie również obowiązany posiadać procedury oparte o analizę ryzyka wystąpienia modyfikacji genetycznej, w których określona będzie częstotliwość pobierania próbek żywności lub składników użytych do jej produkcji do badań laboratoryjnych na obecność wykrywania modyfikacji genetycznych.

W odniesieniu do podmiotu, o którym mowa w pkt 3, jego obowiązkiem będzie przeprowadzanie badań laboratoryjnych na obecność modyfikacji genetycznych w paszy przeznaczonej do oznakowania jako wolna od GMO lub składnikach użytych do jej produkcji i wyprodukowanych z organizmów, dla których istnieją odpowiedniki, które zostały wpisane do wspólnotowego rejestru żywności i paszy genetycznie zmodyfikowanej. Ponadto te same podmioty będą obowiązane posiadać dokumenty pozwalające na weryfikację, czy pasza lub składniki użyte do jej produkcji spełniają warunki określone w art. 3 ust. 3 i ust. 4 pkt 2 projektowanej ustawy, w tym zawierające

wyniki badań laboratoryjnych na obecność modyfikacji genetycznych w paszy lub jej składnikach. Ponadto podmiot taki będzie obowiązany posiadać procedury oparte o analizę ryzyka wystąpienia modyfikacji genetycznej, w których określona będzie częstotliwość pobierania próbek paszy lub składników użytych do jej produkcji do badań laboratoryjnych na obecność wykrywania modyfikacji genetycznych.

Procedurami opartymi na analizie ryzyka wystąpienia modyfikacji genetycznej należy objąć wszystkie produkty (żywność lub pasze) lub składniki służące do ich produkcji, jeżeli są odpowiednikami GMO wpisanych do wspólnotowego rejestru genetycznie zmodyfikowanej żywności i paszy (czyli soi, kukurydzy, buraka cukrowego, bawełny oraz rzepaku), a także składniki nieposiadające takich odpowiedników, ale np. importowane z państw, w których ich modyfikacje genetyczne są dopuszczalne.

W projekcie przewidziane zostały wyłączenia z obowiązku prowadzenia badań laboratoryjnych. W przypadku żywności pochodzenia zwierzęcego próbki do badań laboratoryjnych dotyczą wyłącznie pasz, którymi karmione były zwierzęta. Wynika to z faktu, że stwierdzenie obecności GMO nie jest możliwe w produkcie pochodzenia zwierzęcego, a jedynie w paszy, którą były karmione zwierzęta, z których lub od których pochodzi taka żywność. Badania laboratoryjne nie będą również dotyczyły produktów (żywności i paszy), jeżeli w wyniku przetworzenia nie będzie możliwe stwierdzenie obecności modyfikacji genetycznej (przypadek taki dotyczy np. oleju czy cukru), czy też jeżeli zostały wytworzone z roślin wyprodukowanych z materiału siewnego w rozumieniu art. 3 ust. 1 pkt 8 ustawy z dnia 9 listopada 2012 r. o nasiennictwie (Dz. U. z 2017 r. poz. 633, z późn. zm.) – etykieta materiału siewnego daje gwarancję, że zachowana jest czystość odmianowa oraz że nie ma w nim modyfikacji genetycznej. Obowiązek przeprowadzania badań laboratoryjnych nie będzie również dotyczył takich przypadków, w których przeprowadzona analiza ryzyka wystąpienia modyfikacji genetycznej wskazuje, że nie ma ryzyka wystąpienia w danym produkcie modyfikacji (np. może mieć to zastosowanie dla zbóż takich jak owies czy żyto lub dla surowców paszowych, np. dla siana z łąk krajowych). Obowiązkowym badaniom nie będą też podlegać składniki roślinne oznakowane zgodnie z przepisami projektowanej ustawy jako „wolne od GMO” i użyte do dalszej produkcji.

Z obowiązku przeprowadzania badań laboratoryjnych będą zwolnione również podmioty, które wprowadzają na rynek w rozumieniu art. 3 ust. 8 rozporządzenia

178/2002 w ramach obrotu detalicznego żywność składowaną luzem lub paszę dla zwierząt domowych składowaną luzem.

Badania laboratoryjne będą mogły przeprowadzić wszystkie laboratoria akredytowane zgodnie z normą ISO 17025 „Ogólne wymagania dotyczące kompetencji laboratoriów badawczych i wzorcujących”, o ile zakres tej akredytacji obejmuje analizę obecności i określanie zawartości modyfikacji genetycznych.

Projektowana ustawa nie narusza innych obowiązków, jakie ciążą na podmiotach produkujących żywność lub pasze. Pozostałe obowiązki, których nie wymienia się w projektowanej ustawie, są określone w przepisach prawa żywnościowego i paszowego – szczególnie w zakresie realizacji podstawowych zasad wynikających z przepisów art. 17 i art. 18 rozporządzenia 178/2002.

Kontrola przestrzegania przepisów ustawy i przepisy karne

Kontrolę przestrzegania przepisów ustawy przeprowadzać będą Inspekcja Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych, Inspekcja Weterynaryjna oraz Inspekcja Handlowa, zgodnie z zakresami zadań tych inspekcji określonymi odpowiednio w ustawie z dnia 21 grudnia 2000 r. o jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych (Dz. U. z 2018 r. poz. 2164, z późn. zm.), ustawie z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1557) oraz w ustawie z dnia 15 grudnia 2000 r. o Inspekcji Handlowej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1930, z późn. zm.) i na zasadach określonych w przepisach tych ustaw.

W tym zakresie projektowana ustawa opiera się na obowiązującym stanie prawnym i wynikającym z niego podziale kompetencji między poszczególne służby. Właściwe przepisy przejściowe, pozwalające na realizację przepisów projektowanej ustawy w przypadku wejścia w życie procedowanej w Sejmie RP projektowanej ustawy o Państwowej Inspekcji Bezpieczeństwa Żywności, powinny znaleźć się w ustawie wprowadzającej ustawę o Państwowej Inspekcji Bezpieczeństwa Żywności. Dotyczy to również przepisów umożliwiających odpowiednie przeniesienie dochodów i wydatków budżetowych. W tym kontekście należy zatem zwrócić uwagę na zawierający odpowiednią normę przepis art. 49 ust. 3 projektu ustawy – Przepisy wprowadzające ustawę o Państwowej Inspekcji Bezpieczeństwa Żywności (druk sejmowy 1686). Stanowi on, że „w celu wykonania przepisów niniejszej ustawy Prezes Rady Ministrów dokonuje, w drodze rozporządzenia, przeniesienia planowanych dochodów i wydatków

budżetowych, w tym wynagrodzeń, między częściami, działami i rozdziałami budżetu państwa, z zachowaniem przeznaczenia środków publicznych wynikających z tej ustawy”. W związku z powyższym nie zachodzi konieczność ujmowania także w projektowanej ustawie przepisu o analogicznej treści.

Zasady i zakres współpracy inspekcji będzie określało porozumienie zawarte między Głównym Inspektorem Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych, Głównym Lekarzem Weterynarii oraz Prezesem Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

W ramach współpracy inspekcje będą przygotowywać wspólny plan kontroli na każdy rok oraz wspólny raport z przeprowadzonych kontroli na zakończenie każdego roku. Zarówno plan kontroli, jak i raport z przeprowadzonych kontroli będzie przedstawiał ministrowi właściwemu do spraw rynków rolnych w imieniu trzech inspekcji Główny Inspektor Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych.

Projekt ustawy reguluje sankcje dotyczące uchybień w trakcie wprowadzania na rynek produktów oznakowanych jako wolne od GMO lub przeznaczonych do takiego oznakowania. Sankcje zostały podzielone dla żywności i pasz oddzielnie, tak aby pozostawały w zgodzie z obowiązującym zakresem kompetencji oraz już obowiązującymi przepisami, którymi posługują się poszczególne inspekcje. W projektowanej ustawie zdecydowano się na zastosowanie kar pieniężnych. Kary pieniężne wymierzone będą, w drodze decyzji, przez właściwego ze względu na miejsce przeprowadzania kontroli wojewódzkiego inspektora jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych, powiatowego lekarza weterynarii albo wojewódzkiego inspektora Inspekcji Handlowej. W projekcie, w art. 10 ust. 1 pkt 3, wprowadza się regulację, która określa sankcję za uniemożliwianie lub utrudnianie kontroli przez podmioty wprowadzające na rynek w rozumieniu art. 3 ust. 8 rozporządzenia 178/2002 pasze oznakowane w sposób niezgodny z projektowanymi przepisami. Kontrola w tym zakresie przeprowadzana będzie przez organy Inspekcji Weterynaryjnej oraz Inspekcji Handlowej. Mimo, że w ustawach: z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej oraz z dnia 15 grudnia 2000 r. o Inspekcji Handlowej funkcjonują przepisy karne dotyczące sytuacji uniemożliwiania lub utrudniania przeprowadzania kontroli (odpowiednio są to art. 37 ust. 1 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej oraz art. 39 ust. 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o Inspekcji Handlowej), to w przepisach projektowanej ustawy zdecydowano się na odrębne

uregulowanie tego zagadnienia, ograniczając się do wymierzenia wyłącznie kary pieniężnej. Wadliwe znakowanie towarów, niezgodne z przepisami projektowanej ustawy, ma znaczenie z punktu widzenia informowania konsumentów o cechach produktu, nie ma natomiast wpływu na ich bezpieczeństwo. Przepisy art. 37 ust. 1 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej oraz art. 39 ust. 1 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Handlowej mają natomiast znacznie szersze zastosowanie, gdyż w wyniku utrudniania lub uniemożliwienia przeprowadzania kontroli na podstawie ww. ustaw może dojść do sytuacji, w której zaistnieje zagrożenie dla zdrowia lub życia ludzi, zwierząt bądź środowiska (np. w związku z utrudnianiem zwalczania chorób zakaźnych zwierząt). Zatem w sposób uzasadniony kary odnoszące się do utrudniania przeprowadzania kontroli w oparciu o obie wskazane wyżej ustawy są dużo bardziej rygorystyczne (kara aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny) aniżeli kara pieniężna określona w art. 10 ust. 1 pkt 3 projektowanej ustawy. Jednocześnie kary takie byłyby nieproporcjonalne do zagrożeń związanych z uniemożliwieniem lub utrudnianiem kontroli, o których mowa w art. 8 projektowanej ustawy.

Jednocześnie rozwiązanie proponowane w przepisie art. 10 ust. 1 pkt 3 projektowanej ustawy nie koliduje z przepisami art. 189f § 1 pkt 2 Kodeksu postępowania administracyjnego. Celem omawianego przepisu jest bowiem przesądzenie, na podstawie której z ustaw organ przeprowadzający kontrolę powinien nałożyć sankcje, w przypadku gdy naruszenie prawa spełnia jednocześnie znamiona czynu, za który sankcję przewidują dwie ustawy (tj. projektowana ustawa i ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej albo ustawa z dnia 15 grudnia 2000 r. o Inspekcji Handlowej).

Przed ustaleniem wysokości kary pieniężnej organy Inspekcji Weterynaryjnej, Inspekcji Handlowej i Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych będą mieć możliwość żądania okazania dokumentów związanych z ustaleniem okoliczności mających wpływ na wymiar kary, w szczególności dotyczących obrotów, przychodu i wartości kontrolowanych produktów. W art. 12 ust. 3 projektowanej ustawy zaproponowano możliwość zastosowania niższej kary pieniężnej w sytuacji, gdy przedsiębiorca nie uzyska przychodu (tj. uwzględniając trudną sytuację materialną przedsiębiorcy). W takim przypadku organ decydujący o wysokości nakładanej kary będzie brał pod uwagę wytyczne wynikające odpowiednio z art. 10 ust. 1 pkt 2 lub

art. 11 ust. 1 projektowanej ustawy oraz przesłanki określone w art. 12 ust. 1 tej ustawy. Ustalając wysokość kary, będzie mógł jednak dodatkowo uwzględnić możliwość zastosowania niższej minimalnej wartości kary, niż wynika to z przepisów art. 10 ust. 1 pkt 2 lub art. 11 ust. 1 projektowanej ustawy (zakres możliwych do zastosowania wysokości kar będzie zatem szerszy). Projektowane rozwiązanie będzie mogło być stosowane w przypadku przewinień o niewielkiej wadze. Egzekucja nałożonych kar pieniężnych będzie następowała w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji. Kary pieniężne będą wymierzane przy uwzględnieniu szkodliwości czynu, zakresu naruszenia, dotychczasowej działalności podmiotu dokonującego naruszenia i wielkości jego obrotów oraz przychodu, a także wartości kontrolowanych produktów. Do kar pieniężnych w zakresie nieuregulowanym w projektowanej ustawie oraz w Kodeksie postępowania administracyjnego będą miały zastosowanie przepisy działu III ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (Dz. U. z 2018 r. poz. 800, z późn. zm.). Kary pieniężne będą stanowić dochód budżetu państwa i będą wnoszone na rachunek bankowy odpowiednio wojewódzkiego inspektoratu jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych, powiatowego inspektoratu weterynarii albo wojewódzkiego inspektoratu Inspekcji Handlowej.

Zgodnie z art. 12 ust. 5 projektowanej ustawy „kary pieniężne stanowią dochód budżetu państwa i są wpłacane na rachunek bankowy odpowiednio wojewódzkiego inspektoratu jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych, powiatowego inspektoratu weterynarii albo wojewódzkiego inspektoratu Inspekcji Handlowej”. W projektowanej ustawie określono zatem, na rachunek których konkretnie wojewódzkich lub powiatowych inspektoratów należy wpłacać karę pieniężną, zamiast wprowadzenia przepisu ogólnego odnoszącego się do rachunku urzędu obsługującego organ wydający decyzję o nałożeniu kary pieniężnej. Wynika to z tego, iż zgodnie z art. 18 ustawy z dnia 21 grudnia 2000 r. o jakości artykułów rolno-spożywczych, organami Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych są Główny Inspektor Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych oraz wojewoda. Stosownie natomiast do art. 40a ust. 7 tej ustawy, kary pieniężne są wpłacane na rachunek wojewódzkiego inspektoratu jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych, a nie urzędu wojewódzkiego.

W projekcie przewidziano przepis przejściowy dla wprowadzonych do obrotu przed dniem wejścia w życie projektowanej ustawy produktów z oznakowaniem na

opakowaniu lub w dokumentacji towarzyszącej odnoszącym się do braku GMO lub opatrzonych etykietą odnoszącą się do braku GMO. Jeżeli produkty takie nie będą spełniać wymagań projektowanej ustawy, będą mogły pozostawać w obrocie do czasu wyczerpania zapasów, jednak nie dłużej niż przez dwa lata od dnia wejścia w życie projektowanej ustawy.

Oznakowanie produktów jako wolne od GMO wpisuje się w dokumenty strategiczne Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, tj. Program Działań Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi na lata 2015–2019, gdzie jednym z celów szczegółowych jest cel „02.04. Poprawa bezpieczeństwa żywności i jej jakości oraz rynkowe ukierunkowanie produkcji”, oraz Plan dla wsi, który będzie realizowany w ramach Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) przyjętej przez Radę Ministrów dnia 14 lutego 2017 r.

Projektowana ustawa nie dotyczy majątkowych praw i obowiązków przedsiębiorców lub praw i obowiązków przedsiębiorców wobec organów administracji publicznej zatem nie ma w tym zakresie wpływu na działalność mikroprzedsiębiorców oraz małych i średnich przedsiębiorców. Projektowana ustawa będzie natomiast oddziaływać w sposób niemierzalny na przedsiębiorstwa, sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw przez stworzenie możliwości sprzedaży produktów niezawierających GMO lub wyprodukowanych bez stosowania GMO, zgodnie z oczekiwaniami konsumentów, co prawdopodobnie będzie się przekładać na zysk finansowy przedsiębiorstw. Przepisy wzmocnią realizację budowania wizerunku Polski jako kraju „wolnego od GMO” oraz będą działać na korzyść podnoszenia jakości produktów żywnościowych i utrwalania marki polskiego produktu.

Projektowana ustawa jest zgodna z prawem UE i podlega notyfikacji zgodnie z § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039, z późn. zm.), które wdraża postanowienia dyrektywy (UE) 2015/1535 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 9 września 2015 r. ustanawiającej procedurę udzielania informacji w dziedzinie przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego (Dz. Urz. UE L 241 z 17.09.2015, str. 1).

Zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248) projekt ustawy został udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej Rządowego Centrum Legislacji.

Projekt został zgłoszony do wykazu prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów i wpisany tam pod numerem ID 100.

<p>Nazwa projektu Projekt ustawy o oznakowaniu produktów wytworzonych bez wykorzystania organizmów genetycznie zmodyfikowanych jako wolnych od tych organizmów.</p> <p>Ministerstwo wiodące i ministerstwa współpracujące Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Ministerstwo Zdrowia, Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów</p> <p>Osoba odpowiedzialna za projekt w randze Ministra, Sekretarza Stanu lub Podsekretarza Stanu Szymon Giżyński</p> <p>Kontakt do opiekuna merytorycznego projektu Małgorzata Woźniak – naczelnik wydz. zasobów genowych i roślin genetycznie zmodyfikowanych Tel. 623 23 36; malgorzata.wozniak@minrol.gov.pl</p>	<p>Data sporządzenia 22 stycznia 2019 r.</p> <p>Źródło: Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa 2020 (2030), inicjatywa własna</p> <p>Nr w Wykazie prac: UD 100</p>
---	---

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Jaki problem jest rozwiązywany?

Przepisy umożliwiające oznakowanie produktów wytworzonych bez wykorzystania organizmów genetycznie zmodyfikowanych (GMO) jako „wolne od GMO” będą instrumentem prawnym, który umożliwi producentom dobrowolne znakowanie produktów, które nie będą zawierać GMO lub też w procesie ich wytwarzania nie były wykorzystywane GMO. Umożliwienie producentom znakowania produktów wytwarzanych w kraju jako „wolne od GMO” jest odpowiedzią na postulaty społeczeństwa domagającego się prawa wyboru oraz wynika z potrzeby wzmocnienia promocji polskich produktów, szczególnie artykułów rolno-spożywczych i produktów pochodzenia zwierzęcego, które są wytwarzane bez udziału GMO, zaś ich produkcja opiera się np. o pasze produkowane z rodzimych źródeł białka roślinnego. Oznakowanie „wolne od GMO” jest narzędziem, które tym samym będzie wspierać budowanie bezpieczeństwa białkowego kraju, czyli produkcji rodzimych roślin białkowych przeznaczonych na cele paszowe, jako alternatywy dla importowanej genetycznie zmodyfikowanej śruty sojowej. Bezpieczeństwo żywnościowe w zakresie dostępności białka paszowego jest celem nadrzędnym polityki gospodarczej każdego kraju, stąd wymaga zapewnienia zróżnicowanych źródeł jego pozyskiwania. Działania służące budowaniu bezpieczeństwa białkowego kraju są realizowane od roku 2010 – przez dopłaty bezpośrednie do produkcji roślin białkowych oraz wieloletnie programy naukowo-wdrożeniowe obejmujące sektory produkcji roślinnej, żywienia zwierząt gospodarskich oraz ekonomiki rynku roślin białkowych.

Zwiększenie powierzchni uprawy roślin strączkowych na nasiona w Polsce oraz wdrażanie postępu biologicznego w zakresie zwiększenia plonowania roślin strączkowych i poprawy wartości odżywczej nasion jest uważane za jedną z ważniejszych dróg prowadzących do zmniejszenia deficytu białka w Polsce. Ponadto uzależnienie od importu oraz zmieniające się gusta konsumentów, poszukujących produktów krajowych wytwarzanych tradycyjnymi sposobami, oraz konsumentów wyraźnie wyrażających niechęć do stosowania produktów genetycznie zmodyfikowanych, zmuszają rząd do poszukiwania rozwiązań alternatywnych. Wysokobiałkowe gatunki rodzimych roślin strączkowych mogą być źródłem rozwiązania części problemów. Dla krajowej produkcji mięsa wieprzowego, drobiowego, jaj i mleka są niezbędne wysokobiałkowe składniki pasz w ilości około 2 mln t rocznie. Około 80% krajowego rocznego zapotrzebowania na białko pochodzi z importu, osiągając wartość nawet do ok. 4 mld zł w zależności od roku i cen na światowych rynkach. Rodzi to zagrożenie wynikające z dwóch przyczyn:

- 1) głównymi eksporterami (72%) śruty sojowej są Argentyna, Brazylia i USA;
- 2) 65% światowej produkcji soi importują Chiny.

O światowym rynku śruty sojowej decydują 3–4 koncerny. Zwiększenie produkcji białka z rodzimych źródeł do 50% rocznego zapotrzebowania zapewni tzw. bezpieczeństwo białkowe kraju, dodatkowo pozwoli zaoszczędzić około 1,5 mld zł, a większy areał uprawy roślin strączkowych oraz produkcja pasz z rodzimych składników wykreują nowe miejsca pracy w rolnictwie, małych firmach paszowych i przetwórstwie. Ponadto około 90% światowej produkcji śruty sojowej pochodzi z odmian genetycznie modyfikowanych, którym niechętna jest część konsumentów. Wyniki badania opinii publicznej pokazują, że 65% Polaków jest za wprowadzeniem zakazu upraw GMO (badania CBOS Polacy o bezpieczeństwie żywności i GMO, Warszawa 2013) zaś 56,8% Polaków, mając wybór, wybrałoby produkt pochodzący od zwierząt karmionych paszą bez GMO (badanie Millward Brown, Polacy o GMO, rok 2013). Krajowe źródła białka są wolne od GMO, co w powyższym kontekście jest ich zaletą. Efekty realizacji programu wieloletniego na lata 2011–2015 „Ulepszanie krajowych źródeł białka roślinnego, ich produkcji, systemu obrotu i wykorzystania w paszach” wskazują, że pasze oparte na bazie rodzimych źródeł białka niezawierające GMO są równie cenne od strony żywieniowej dla

niektórych grup zwierząt monogastrycznych (drób oraz trzoda chlewna) jak pasze oparte na genetycznie zmodyfikowanej srocie sojowej.

W tej sytuacji zachętą do stosowania pasz wyprodukowanych bez udziału genetycznie zmodyfikowanej soi może być dobrowolny system oznakowania produktów pochodzenia zwierzęcego od zwierząt i ze zwierząt karmionych paszami bez GMO jako produkty „wolne od GMO”. Takie znakowanie skierowane będzie do producentów i przetwórców żywności, producentów pasz oraz przedsiębiorstw handlowych funkcjonujących na rynku produktów rolno-spożywczych i będzie uzupełniało działania idące w kierunku intensyfikacji upraw rodzimych roślin białkowych na cele paszowe.

Analizując przepisy Unii Europejskiej (UE) regulujące zasady znakowania produktów genetycznie zmodyfikowanych, produktów wyprodukowanych z GMO lub zawierających lub składających się z GMO, należy zauważyć, co następuje – prawo UE nakłada bezwzględny obowiązek znakowania takich produktów jako produkty GMO, jeżeli zawierają 0,9% składnika genetycznie zmodyfikowanego w swoim składzie. Wyłączone z obowiązku znakowania są produkty, które zawierają GMO poniżej poziomu 0,9%, pod warunkiem że obecność GMO jest tam przypadkowa lub technicznie nieunikniona i producent jest w stanie to udowodnić – produkty te traktowane są wówczas jak produkty konwencjonalne i nie muszą być znakowane. Dla konsumenta oznacza to zaferowanie produktu uznanego jako konwencjonalny w sytuacji, kiedy może on zawierać nieznaczące ilości GMO w swoim składzie. Kolejną identyfikowaną i dyskutowaną kwestią jest też brak możliwości znakowania produktów pochodzących od zwierząt, które były żywione paszami GMO, jako produkty GMO. W tej materii trwają wieloletnie dyskusje dotyczące umożliwienia znakowania produktów pochodzenia zwierzęcego (mięso, jaja, mleko) od zwierząt, które są żywione paszami GMO. Obowiązująca interpretacja przepisów w tym zakresie wyklucza taką możliwość, gdyż zgodnie z badaniami naukowymi zmodyfikowane DNA nie przechodzi do organizmu zwierzęcego, tym samym produkt pochodzenia zwierzęcego nie jest GMO. Nie ma możliwości analitycznej kontroli takiego produktu i potwierdzenia w tkankach zwierzęcych modyfikacji genetycznych, które pochodzą z pasz, którymi zwierzęta były karmione. Nie zmienia to faktu, że konsumenci domagają się jednak informacji o sposobie żywienia zwierząt mimo, że produkt końcowy typu jaja czy mięso nie zawiera GMO. Cześć państw UE wykorzystwała oba przywołane zagadnienia, tj. wyłączenie z obowiązku znakowania produktów poniżej 0,9% GMO w składzie produktu oraz brak możliwości znakowania żywności pochodzenia zwierzęcego od zwierząt karmionych paszami GMO, tworząc krajowe przepisy regulujące znakowanie „wolne od GMO” i wychodząc tym samym naprzeciw oczekiwaniom swoich konsumentów, którzy domagali się informacji o systemie wytwarzania danego produktu spożywczego oraz informacji, czy w procesie jego wytwarzania były wykorzystywane organizmy genetycznie zmodyfikowane czy nie. Tym samym można podsumować, że w obszarze GMO zharmonizowane są jedynie przepisy regulujące zasady znakowania produktów jako produkty GMO. Przepisy regulujące zasady znakowania produktów jako „wolne od GMO” są niezharmonizowane na poziomie UE oraz różnią się na poziomach poszczególnych państw UE.

W Polsce odnotowuje się próby znakowania produktów jako „wolne od GMO”. Producenci sporadycznie jednak znakują swoje produkty jako „wolne od GMO”, gdyż ten sposób znakowania bywa interpretowany jako niezgodny z prawem, ale również nadużywany przez producentów do nieuczciwej reklamy i wyróżnienia produktu w sposób podkreślający jego szczególną właściwość w sytuacji, kiedy tak oznakowany produkt takich właściwości nie ma. Zagadnienie znakowania „wolne od GMO” powinno być zatem uregulowane w odrębnych przepisach. Zmiana obowiązujących przepisów, które dotyczą produkcji i znakowania produktów spożywczych, byłaby zbyt karkołomna ze względu na bardzo dużą liczbę aktów prawnych regulujących kwestie produkcji żywności i zasad jej znakowania, jak też złożonego systemu nadzoru i kontroli w zakresie bezpieczeństwa żywności i nadzoru nad rynkiem środków spożywczych.

Projekt ustawy o oznakowaniu produktów wytworzonych bez wykorzystania organizmów genetycznie zmodyfikowanych jako wolnych od tych organizmów wpisuje się w Program Działań Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi na lata 2015–2019, gdzie jednym z celów szczegółowych jest cel „02.04. Poprawa bezpieczeństwa żywności i jej jakości oraz rynkowe ukierunkowanie produkcji” i Plan dla wsi, który będzie realizowany w ramach Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), przyjętej przez Radę Ministrów dnia 14 lutego 2017 r. oraz jest zgodny z Ramowym stanowiskiem rządu RP, wzmacniając je w działaniach utrzymania Polski jako kraju wolnego od GMO w ramach dostępnych możliwości prawnych. Znakowanie „wolne od GMO” wpisuje się w realizowane przez resort rolnictwa działania mające na celu zwiększenie udziału białka roślinnego do produkcji pasz (programy wieloletnie 2011–2015 „Ulepszanie krajowych źródeł białka roślinnego, ich produkcji, systemu obrotu i wykorzystania w paszach” i 2016–2020 „Zwiększenie wykorzystania krajowego białka paszowego dla produkcji wysokiej jakości produktów zwierzęcych w warunkach zrównoważonego rozwoju”) oraz dopłaty bezpośrednie do produkcji roślin białkowych.

2. Rekomendowane rozwiązanie, w tym planowane narzędzia interwencji, i oczekiwany efekt

Opracowanie nowej ustawy zapewni spójność i czytelność przedsięwzięcia. Ponieważ w prawie krajowym kwestie znakowania produktów są uregulowane w kilku ustawach, zaś nadzór nad produkcją żywności na różnym etapie jej wytwarzania, pakowania i dystrybucji jest powierzony kilku inspekcjom, tj. Inspekcji Weterynaryjnej (IW), Inspekcji Handlowej (IH), Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych (IJHARS), Inspekcji Sanitarnej (IS), zdecydowano, że przepisy dotyczące znakowania „wolne od GMO” będą uregulowane w odrębnej ustawie. Nadzór nad stosowaniem ww. oznakowania będzie powierzony IJHARS, IW oraz IH. Ze względu na potrzebę utworzenia jednolitego i rozpoznawalnego dla konsumenta oznakowania muszą być opracowane jednoznaczne przepisy prawne. Przepisy nowej

ustawy zlikwidują dotychczasową niepewność prawną dla producentów, którzy mają wątpliwości, czy obecne prawo daje im gwarancję bezpiecznego znakowania produktów jako „wolne od GMO”, czy też użycie przez nich takiego znakowania będzie traktowane jako niezgodne z prawem, w szczególności stojące w sprzeczności z przepisami rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1169/2011 z dnia 25 października 2011 r. w sprawie przekazywania konsumentom informacji na temat żywności, zmiany rozporządzeń Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1924/2006 i (WE) nr 1925/2006 oraz uchylecia dyrektywy Komisji 87/250/EWG, dyrektywy Rady 90/496/EWG, dyrektywy Komisji 1999/10/WE, dyrektywy 2000/13/WE Parlamentu Europejskiego i Rady, dyrektywy Komisji 2002/67/WE i 2008/5/WE oraz rozporządzenia Komisji (WE) nr 608/2004 (Dz. Urz. UE L 304 z 22.11.2011, str. 18, z późn. zm.), w szczególności jego art. 7, zgodnie z którym środkiem spożywczym nie można sugerować ani przypisywać szczególnych właściwości (np. przez ich oznakowanie), kiedy wszystkie podobne środki spożywcze mają takie właściwości.

Przewiduje się, że ustawa wejdzie w życie 1 stycznia 2020 r. Projekt wymaga notyfikacji zgodnie z trybem przewidzianym w przepisach rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039, z późn. zm.), które wdraża postanowienia dyrektywy (UE) 2015/1535 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 9 września 2015 r. ustanawiającej procedurę udzielania informacji w dziedzinie przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego (Dz. Urz. UE L 241 z 17.09.2015, str. 1).

3. Jak problem został rozwiązany w innych krajach, w szczególności krajach członkowskich OECD/UE?

Austria – problem uregulowany w odrębnej ustawie (dekret Ministra Zdrowia), szczegóły określające system znakowania zostały wpisane do Austriackiego Kodeksu Żywnościowego. Zakres regulacji obejmuje wszystkie produkty żywnościowe, które są produkowane bez użycia GMO i jako takie mogą być reklamowane. Produkty są oznakowane jako „wolne od GM” lub podobne, np. „wyprodukowane bez inżynierii genetycznej”. Z produkcji wolnej od GMO są wykluczone produkty GMO (zawierające poniżej 0,9% GMO) lub produkty wytworzone z użyciem GMO. W procesie produkcji GMO nie mogą być wykorzystane nie tylko jako żywność i pasza, ale również jako substancje wspomagające produkcję i przetwarzanie żywności czy jako środki ochrony roślin, nawozy, ulepszacze gleby, nasiona i wegetatywny materiał rozmnożeniowy. Wyjątkowo GMO są dopuszczone do wykorzystania jako produkt z zakresu medycyny weterynaryjnej. Producent ma obowiązek prześledzenia procesu produkcji, szczególnie udowodnienia, że surowce pochodzące od osób trzecich nie zawierają GMO. Z obowiązków takich są wyłączone procesy produkcyjne, w których nie stosuje się metod GMO (minerały, chemiczne składniki środków ochrony roślin). Gospodarstwa i przedsiębiorstwa wytwarzające produkty w systemie „wolne od GMO” muszą być prowadzone zgodnie z regułami produkcji non GMO (np. mogą zostać wydzielone działy produkcyjne), aby produkcja non GMO została oddzielona w czasie i przestrzeni od produkcji konwencjonalnej.

Dla produkcji żywności obowiązują określone wymagania: składniki roślinne stosuje się tylko wtedy, gdy są one wolne od GMO i nie ma ryzyka wystąpienia GMO w plonie a składniki zwierzęce stosuje się tylko od zwierząt pochodzenia non GMO, wyhodowanych przy użyciu metod żywienia określonych w oddzielnych przepisach. Wyjątki dotyczą stosowania substancji, które nie są możliwe do uzyskania w odpowiedniej jakości – inaczej niż tylko w postaci GMO, a ich użycie jest konieczne ze względu na dobrostan zwierząt lub wymogi prawne lub produkcja żywności nie jest bez nich możliwa.

Zezwolenie na ich użycie następuje w drodze decyzji Komitetu ds. Kodeksu Żywnościowego wspieranego przez grupę ekspertów. Kontrola produkcji „wolnej od GMO” opiera się na śledzeniu procesu wytwarzania produktu i towarzyszącej dokumentacji. Bazą kontroli jest samokontrola przedsiębiorców, ale również kontrola w oparciu o analizę ryzyka prowadzona przez akredytowane zewnętrzne firmy kontrolne. Jeżeli metodami analitycznymi zostanie potwierdzona obecność GMO w produktach, kontroli jest poddana skuteczność metod zastosowanych w procesie produkcji.

Dla żywności na etykiecie może być stosowane określenie wybrane przez producenta. Dla paszy jest stosowane brzmienie: „Odpowiednie do produkcji żywności bez GMO”. Etykieta musi zawierać informacje o prowadzonym dla produktu systemie kontroli oraz wskazywać podstawę prawną. Zabronione jest stosowanie etykiet wprowadzających w błąd. Nie ma jednego określonego wzoru logo.

Niemcy: problem jest uregulowany jako część prawa federalnego (ustawa o inżynierii genetycznej) (od § 3a do § 7). Znakowanie obejmuje wszystkie produkty, które mogą być oznaczone i reklamowane jako produkty wytworzone bez udziału inżynierii genetycznej (nie tylko bez GMO, ale również bez technik, w których są wykorzystywane GMO, np. fermentacja). Jedyną możliwą do zastosowania etykieta to „ohne Gentechnik”. Wyłączeniu podlegają produkty ekologiczne wprowadzane do obrotu i znakowane na podstawie rozporządzenia Rady (WE) nr 834/2007 z dnia 28 czerwca 2007 r. w sprawie produkcji ekologicznej i znakowania produktów ekologicznych i uchylającego rozporządzenie (EWG) nr 2092/91 (Dz. Urz. UE L 189 z 20.07.2007, str. 1). Do produkcji żywności lub paszy, która będzie oznakowana jako wolna od GMO, nie mogą być używane jakiegokolwiek dodatki, które są oznakowane jako GMO na podstawie rozporządzenia (WE) nr 1829/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 września 2003 r. w sprawie genetycznie zmodyfikowanej żywności i paszy (Dz. Urz. UE L 268 z 18.10.2003, str. 1) oraz rozporządzenia (WE) nr 1830/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 września 2003 r. dotyczącego możliwości śledzenia i etykietowania organizmów zmodyfikowanych genetycznie oraz możliwości śledzenia żywności i produktów paszowych

wyprodukowanych z organizmów zmodyfikowanych genetycznie i zmieniającego dyrektywę 2001/18/WE (Dz. Urz. UE L 268 z 18.10.2003, str. 24). Nie mogą być również używane składniki, które zgodnie z ww. rozporządzeniem 1829/2003 są zwolnione z obowiązku etykietowania ze względu na zawartość GMO poniżej 0,9% lub też kiedy ta zawartość jest technicznie nieunikniona. Wyjątkiem są jedynie produkty z zakresu medycyny weterynaryjnej. W przypadku żywności lub żywności pochodzenia zwierzęcego, zwierzęta od których żywność pochodzi, nie mogą być GMO oraz nie mogą być karmione paszami, które wymagają oznakowania zgodnie z ww. rozporządzeniami 1829/2003 oraz 1830/2003. Zgodnie z przepisami rozporządzenia Rady (WE) nr 834/2007 z dnia 28 czerwca 2007 r. w sprawie produkcji ekologicznej i znakowania produktów ekologicznych i uchylającego rozporządzenie (EWG) nr 2092/91, odstępstwa są możliwe jedynie na drodze decyzji Komisji Europejskiej. Zwolnienia są możliwe jedynie dla żywności i paszy, dodatków i substancji pomocniczych w przetwórstwie, aromatów, wody, soli, preparatów i mikroorganizmów i enzymów, witamin i aminokwasów, jeżeli ich stosowanie jest konieczne, a nie są one dostępne na rynku w innych formach niż wyprodukowane z GMO. Kontrola opiera się na śledzeniu procesu wytwarzania produktu i towarzyszącej dokumentacji. Podstawą jest samokontrola. Nie ustalono zasad odrębnej urzędowej kontroli. Za błędne oznakowanie są przewidziane kary oraz kara więzienia do jednego roku za niezgodne z prawem wprowadzenie do obrotu produktów (podstawą jest prawo żywnościowe stosowane na poziomie landów).

Francja: problem jest uregulowany w odrębnej ustawie (dekret Ministra Ekonomii, Finansów i Przemysłu).

Nowa ustawa obowiązuje od 1 lipca 2012 r., wcześniej znakowanie było oparte głównie o inicjatywę przemysłu żywnościowego i koncernów handlowych (np. Carrefour). Informacja o produkcie „wolny od GMO” może być wykorzystywana w reklamie, etykietowaniu i dokumentacji dotyczącej procesu produkcji i wytwarzania żywności zakwalifikowanej jako „wolna od GMO”. Wartości smakowe, żywieniowe, zdrowotne oraz środowiskowe nie są brane pod uwagę jako kryterium produkcji, co można dalej wykorzystywać w reklamach. W produkcji „wolnej od GMO” jest możliwe użycie składników niemodyfikowanych genetycznie lub wyprodukowanych z surowców zawierających poniżej 0,1% GMO, pod warunkiem że obecność składnika jest technicznie nieunikniona. Następujące substancje nie są dozwolone do stosowania: substancje wspomagające przetwarzanie żywności, dodatki i aromaty (nośniki smakowe).

Producenci wytwarzający produkty wolne od GMO są obowiązani do prowadzenia oddzielnej produkcji w celu uniknięcia zanieczyszczenia. Zwierzęta, jak również pasza dla nich, powinny być utrzymywane w osobnych budynkach.

Jeżeli w trakcie procesu wytwarzania zostały zachowane wszelkie środki ostrożności w celu uniknięcia śladowego zanieczyszczenia GMO, ewentualną obecność GMO uważa się za przypadkową lub technicznie nieuniknioną.

W przypadku składników pochodzenia zwierzęcego, wytworzonych w rolnictwie ekologicznym, termin „non GMO” może być stosowany, ale dodać trzeba sformułowanie „zgodnie z przepisami/ rozporządzeniem dotyczącym rolnictwa ekologicznego 834/2007”. W sytuacji, kiedy środki wspomagające przetwarzanie żywności, dodatki lub aromaty nie mają na rynku swoich odpowiedników innych niż te wyprodukowane na bazie GMO, mogą być one zastosowane. Lista takich substancji jest wydana przez Komisję Europejską jako załącznik do rozporządzenia Rady (WE) nr 834/2007 z dnia 28 czerwca 2007 r. w sprawie produkcji ekologicznej i znakowania produktów ekologicznych i uchylającego rozporządzenie (EWG) nr 2092/91 lub przez odpowiedni resort we Francji. Na potrzeby kontroli, dokumentacja dotycząca procesu produkcji powinna być przechowywana przez 5 lat w celu udokumentowania zgodności znakowania z procedurami. Również w pszczelarstwie istnieje konieczność przechowywania przez 5 lat dokumentacji potwierdzającej lokalizację pasiek. W znakowaniu używane są słowa „sans OGM” (bez GMO). Dla żywności opakowanej oznakowanie może być umieszczone na liście składników lub bezpośrednio na opakowaniu. W przypadku produktów nieopakowanych oznakowanie musi być umieszczona na każdej partii towaru. Dla żywności złożonej z kilku składników oznakowanie powinno być umieszczone w najbardziej widocznym miejscu składnika, który stanowi co najmniej 95% masy środka spożywczego.

Używanie etykiety „sans OGM” jest niedozwolone dla produktów wytworzonych z roślin, dla których nie ma wprowadzonych do obrotu gatunków GMO (np. pszenica, jabłka, marchew).

We wszystkich wskazanych państwach ze względu na braki dostępności na rynku UE wystarczających ilości wartościowego białka roślinnego do produkcji pasz, poza białkiem sojowym, dla poszczególnych grup zwierząt (drób, trzoda chlewna, bydło), jak też dla odpowiednich okresów wiekowych zwierząt zostały określone okresy karencji żywieniowej bez GMO, po zastosowaniu których produkcja zwierzęca może zostać uznana jako „wolna od GMO”.

4. Podmioty, na które oddziałuje projekt

Grupa	Wielkość	Źródło danych	Oddziaływanie
Przetwórcy zajmujący się wytwarzaniem produktów żywnościowych	Ok. 13,8 tys. podmiotów wytwarzających produkty spożywcze	GUS	Bezpośrednie. Nadzór nad wymienionymi podmiotami sprawować będzie IJHARS, IW a w obrocie detalicznym dodatkowo IH. Nadzór będzie obejmować

			<p>sprawdzenie procedur, jakimi dysponuje przedsiębiorca, które pozwolą na weryfikację, czy składniki użyte do produkcji produktu pozwalają na jego oznakowanie jako „wolne od GMO”, oraz sprawdzenie dokumentacji badań laboratoryjnych na obecność GMO.</p>
<p>Gospodarstwa zajmujące się przetwórstwem produktów rolnych</p>	<p>1 053 032 gospodarstw</p>	<p>GUS (dane z roku 2016)</p>	<p>Bezpośrednie. Możliwość produkcji roślinnej i zwierzęcej na potrzeby przedsiębiorstw wytwarzających produkty oznakowane jako „wolne od GMO”. W przypadku produkcji roślinnej możliwość produkcji roślin wysokobiałkowych, które będą mogły zostać wykorzystane do produkcji pasz „wolnych od GMO” oraz pasz, które będą mogły być stosowane do żywienia zwierząt, z których lub od których będzie pochodzić żywność z oznakowaniem „wytworzone bez stosowania GMO”.</p>
<p>konsumenci żywności</p>	<p>Ludność kraju 38 479 tys. osób (w 2015 r.)</p>	<p>GUS</p>	<p>Pośrednie. W związku ze zgłaszanymi przez konsumentów opiniami wskazującymi na zainteresowanie informacją o tym, czy w procesie wytwarzania produktów były wykorzystywane GMO, proponowane przepisy będą umożliwiały dokonywanie świadomego wyboru zgodnego z oczekiwaniami konsumentów. Proponowane przepisy dzięki oznakowaniu produktów jako „wolnych od GMO” zapewnią konsumentom informację o sposobie produkcji produktu.</p>
<p>duże, średnie i małe wytwórnie pasz</p>	<p>W 2014 r duże – 5, średnie – 34, małe – 79, razem 118</p>	<p>Efekty realizacji obszaru 5 pn. „Ekonomiczne uwarunkowania rozwoju produkcji, infrastruktury rynku i systemu obrotu, a także opłacalności wykorzystania roślin strączkowych na cele paszowe w Polsce” w ramach programu wieloletniego na lata 2011–2015 pn. „Ulepszanie krajowych źródeł białka roślinnego, ich</p>	<p>Bezpośrednie. Nadzór nad wymienionymi podmiotami sprawować będzie IW. Nadzór będzie obejmował sprawdzenie procedur, jakimi dysponują wytwórcy pasz, które pozwolą na weryfikację, czy składniki użyte do produkcji pasz pozwalają na ich oznakowanie jako „wolne od GMO”, oraz sprawdzenie dokumentacji badań laboratoryjnych na obecność GMO w paszach oznakowanych jako wolne od GMO oraz w jej składnikach.</p>

		produkcji, systemu obrotu i wykorzystania w paszach”	
rolnicy i producenci rolni produkujący nasiona rodzimych roślin strączkowych na cele paszowe	Ok. 200 tys. gospodarstw. O przyznanie wsparcia do upraw wysokobiałkowych za 2015 r. wnioskowało ok. 233 tys. rolników, tj. ok. 17% wszystkich rolników ubiegających się o płatności bezpośrednie.	MRiRW na podstawie danych z ARiMR	Bezpośrednie. Produkcja dla przemysłu paszowego roślin wysokobiałkowych, które będą mogły zostać wykorzystane do produkcji pasz „wolnych od GMO” oraz pasz, które będą mogły być stosowane do żywienia zwierząt, z których lub od których będzie pochodzić żywność z oznakowaniem „wytworzone bez stosowania GMO”.
IJHARS	17 organów	przepisy ustawy z dnia 21 grudnia 2000 r. o jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych (Dz. U. z 2018 r. poz. 2164, z późn. zm.)	Bezpośrednie. Rozszerzenie zakresu realizowanych zadań o nadzór nad stosowaniem oznakowania „wolne od GMO”, w szczególności przez konieczność opracowywania programów kontroli, przeprowadzania kontroli oraz wykonywania badań laboratoryjnych.
IW	322 organy	przepisy ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1557)	Bezpośrednie. Dodatkowy zakres kontroli, w większości o charakterze doraźnym, związany z koniecznością weryfikacji oświadczenia „wolne od GMO” w odniesieniu do produktów rolno-spożywczych pochodzenia zwierzęcego, w tym w szczególności możliwości prześledzenia procesu żywienia zwierząt, z i od których uzyskano te produkty, ustalenie czy w żywieniu tych zwierząt nie stosowano surowców GMO, ustalenie pochodzenia składników paszy i uzyskanie dowodów wskazujących na nieobecność GMO w ich składzie oraz przeprowadzenie identyfikowalności produktów rolno-spożywczych pochodzenia zwierzęcego w zakładach produkcyjnych. Wykonywanie badań próbek pobranych w związku z przeprowadzeniem ww. kontroli.
Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów		przepisy ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2018 r. poz. 798, z późn. zm.)	Bezpośrednie. Dodatkowy zakres kontroli, w większości o charakterze doraźnym, związany z koniecznością weryfikacji oznakowania „wolne od GMO”

			na produktach w obrocie detalicznym oraz na paszach przeznaczonych do użytku dla zwierząt domowych. Weryfikacja dokumentów w trakcie kontroli oraz przeprowadzanie badań próbek pobranych w związku z przeprowadzeniem kontroli.
--	--	--	--

5. Informacje na temat zakresu, czasu trwania i podsumowanie wyników konsultacji

Konsultacje społeczne projektu odbyły się w dniach 5 maja–6 czerwca 2017 r. Projekt ustawy został zamieszczony na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Rządowego Centrum Legislacji w zakładce Rządowy Proces Legislacyjny oraz w Biuletynie Informacji Publicznej Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Informacja o rozpoczęciu konsultacji publicznych została umieszczona w komunikacie na stronie www.minrol.gov.pl oraz pojawiła się w mediach publicznych (radio i telewizja) w ogłoszeniach podczas serwisów informacyjnych, na paskach informacyjnych w telewizyjnych programach informacyjnych. O opinię Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi poprosił 143 podmioty, w tym producentów produktów rolnych i spożywczych, organizacje konsumenckie, organizacje ekologiczne, organizacje i związki sektora rolno-spożywczego, handlu, sieci handlowe oraz inne o charakterze gospodarczym. W wyznaczonym na konsultacje terminie opinię przedstawiło 19 podmiotów, pojedyncze stanowiska wpływały jeszcze do Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi w okresie lipiec i sierpień 2017 r. Ponadto blisko 100 osób prywatnych umieściło swoje poparcie dla projektu i działań Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi na portalu Rządowego Centrum Legislacji w zakładce Rządowy Proces Legislacyjny.

Dwie kierunkowe uwagi, zgłoszone podczas konsultacji publicznych, koncentrują się wokół głównych założeń ustawy dotyczących znakowania wyłącznie tych produktów, które posiadają swoje odpowiedniki GMO oraz możliwości znakowania produktów pochodzenia zwierzęcego.

Organizacje konsumenckie zwróciły uwagę na fakt bardzo niskiej świadomości społecznej dotyczącej GMO. Ich zdaniem ograniczenie znakowania „wolne od GMO” do tych produktów, które posiadają odpowiedniki GMO, będzie sugerować konsumentom, że wszystkie artykuły pozbawiane tego oznaczenia, zawierają GMO, co w rzeczywistości nie ma miejsca.

Organizacje skupiające producentów żywności uzyskanej od zwierząt i ze zwierząt zgłosiły wątpliwość, co do możliwości znakowania tych produktów znakiem „wolne od GMO”, jako że produkty te nie zawierają w sobie GMO, co jest udowodnione naukowo. Znakowanie części artykułów pochodzenia zwierzęcego znakiem „wolne od GMO” grozi, zdaniem producentów, zakłóceniem konkurencji na rynku tych artykułów.

Wiele organizacji widzi potrzebę wprowadzenia jednolitego znaku „wolne od GMO”, co podniosłoby rozpoznawalność tych produktów. Kolejną często podnoszoną uwagą jest wątpliwość co do braku jednoznacznie określonego progu dopuszczalnej zawartości GMO, który w opinii części organizacji powinien zostać określony na poziomie zawartości GMO do 0,9%, natomiast poziom zerowej tolerancji dla GMO jest niemożliwy do uzyskania. Do uwag szczegółowych zaliczyć można także kwestię doprecyzowania oznakowania produktów wieloskładnikowych oraz produktów importowanych do Polski oznakowanych jako wolne od GMO w krajach ich wytworzenia, zgodnie z prawem tych krajów. Zauważono również konieczność uściślenia, jaka dokumentacja będzie wymagana na potwierdzenie braku GMO. Zaproponowano również, aby zadania związane z nadzorem nad systemem znakowania przekazać w ręce jednostek certyfikujących, zamiast inspekcjom państwowym. Z uwagi na zakres zmian wprowadzonych do projektu na skutek przeprowadzonych konsultacji projekt został 21 marca 2018 r. ponownie skierowany do konsultacji publicznych i uzgodnień międzyresortowych.

W II turze konsultacji projekt został przesłany do podmiotów, które wyraziły nim zainteresowanie i zgłosiły do niego uwagi w pierwszym etapie konsultacji. Projekt otrzymały: Bureau Veritas Polska, DSM Nutritional Products Sp. z o.o., Federacja Gospodarki Żywnościowej RP, Instytut Hodowli i Aklimatyzacji Roślin – PIB, Instytut Spraw Obywatelskich (INSPRO), Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa, Josera Polska Sp. z o.o, Izba Gospodarcza Handlowców, Przetwórców Zbóż i Producentów Pasz, Krajowa Federacja Hodowców Drobiu i Producentów Jaj, Krajowa Izba Producentów Drobiu i Pasz, Krajowa Rada Izb Rolniczych, Krajowy Związek Spółdzielni Mleczarskich Związek Rewizyjny, POLBISCO Stowarzyszenie Polskich Producentów Wyrobów Czekoladowych i Cukierniczych, Polska Federacja Producentów Żywności Związek Pracodawców, Polska Izba Mleka, Polskie Stowarzyszenie Producentów Oleju, Rada Dialogu Społecznego w Rolnictwie, Rada ds. Rolnictwa Ekologicznego, Stowarzyszenie „Soja Naddunajska”, Wytwórcia Pasz WIPASZ Sp. z o.o., Związek „Polskie Mięso”, Związek Zawodowy Rolników Rzeczypospolitej „Solidarni”. W wyznaczonym na konsultacje terminie opinię przedstawiło 11 podmiotów. Zasadnicze uwagi zgłoszone w II turze konsultacji dotyczyły następujących kwestii:

- 1) Nierówne warunki konkurencji i wprowadzanie w błąd konsumentów w przypadku znakowania produktów wieloskładnikowych;
- 2) Wprowadzenie w błąd konsumenta z uwagi, że nowe oznakowanie będzie dotyczyć wybranej grupy produktów, a wyłączy produkty, które nie są GMO, ale nie mają możliwości takiego oznakowania;

- 3) Trudność w zrozumieniu przez konsumenta stosowania podwójnych określeń, tj. „bez GMO” i „wyprodukowane bez stosowania GMO”. Postulat o rozszerzenie możliwości znakowania „wolne od GMO” na produkty jedno- i wieloskładnikowe, ale niezawierające w swym składzie surowców mających odpowiedniki GMO;
- 4) Wyłączenie z projektu ustawy produktów będących żywnością pochodzenia zwierzęcego;
- 5) Dopuszczenie znakowania żywności, która nie podlega obowiązkowi znakowania jako żywność GMO na podstawie rozporządzenia (WE) nr 1829/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 września 2003 r. w sprawie genetycznie zmodyfikowanej żywności i paszy, tj. która zawiera do 0,9% modyfikacji genetycznej przypadkowej lub nieuniknionej technicznie;
- 6) Wprowadzenie nie jednego, a dwóch znaków graficznych – jednego dla oznakowania bez GMO, drugiego dla oznakowania „wyprodukowane bez stosowania GMO”;
- 7) Brak zasadności obciążania IJHARS, IW i IH kosztami nadzoru nad znakowaniem „wolne od GMO”, wprowadzenie nadzoru jednostek certyfikujących zatrudniających wykwalifikowanych audytorów;
- 8) Problem w odniesieniu do urzędowej kontroli żywności wobec nieuwzględnienia Inspekcji Sanitarnej w kontroli, jak sprawa wygląda w kontekście planowanego łączenia inspekcji, postulat odnośnie ustanowienia jednego organu kontrolnego;
- 9) Brak minimalnych okresów przejściowych związanych z procesem żywienia zwierząt paszami niezmodyfikowanymi genetycznie;
- 10) Ustanowienie jednego wykazu standardów (warunków certyfikacji) dla producentów, które zapewniłyby spełnienie wymagań ustawowych odnośnie do możliwości znakowania produktów oznakowaniem „wolne od GMO”, szczególnie w odniesieniu do produktów, które już są znakowane tego rodzaju oznakowaniem;
- 11) Wzrost kosztów produkcji w związku z kosztami certyfikacji, procedur, badań laboratoryjnych, zmiany opakowań;
- 12) Brak odpowiednich metodyk analitycznych do oznaczania poziomu zanieczyszczeń GMO w gotowych mieszankach paszowych, różna interpretacja wyników badań laboratoryjnych, możliwość wdrożenia do przepisów prawnych przewodnika („Wytyczne w zakresie kontrolowania organizmów genetycznie zmodyfikowanych w paszach”), aby zawarte w nim wytyczne stały się obowiązujące w interpretacji wyników badań przez wszystkie laboratoria badające pasze na obecność GMO.

W dniu 3 sierpnia 2018 r. w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi została zorganizowana konferencja z udziałem partnerów społecznych, podczas której zostały omówione wszystkie zgłoszone przez organizacje społeczne uwagi oraz ostatecznie określono, które z nich zostaną uwzględnione w projekcie. Szczegółowe omówienie wyników konsultacji publicznych zostało umieszczone w raporcie z konsultacji publicznych.

6. Wpływ na sektor finansów publicznych

(ceny stałe z ... r.)	Skutki w okresie 10 lat od wejścia w życie zmian [mln zł]												
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Łącznie (0–10)	
Dochody ogółem													
budżet państwa													
JST													
ZUS													
NFZ													
FP													
Wydatki ogółem													
budżet państwa													
JST													
ZUS													
NFZ													
FP													
Saldo ogółem (dochody – wydatki)													

budżet państwa													
JST													
ZUS													
NFZ													
FP													

Źródła finansowania	Projektowana ustawa nie wiąże się ze zmianą nakładów finansowych ponoszonych na realizację zadań wykonywanych przez IW, IJHARS oraz IH.
Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń	<p>Koszty badań laboratoryjnych ok. 200 kontrolnych próbek oraz szkoleń dla inspektorów inspekcji czuwających nad przestrzeganiem przepisów ustawy będą pokryte w roku 2020 w ramach dostępnych środków w programach wieloletnich realizowanych w ramach części 32 Rolnictwo.</p> <p>W ramach programu wieloletniego pn. „<i>Tworzenie naukowych podstaw postępu biologicznego i ochrona roślinnych zasobów genowych źródłem innowacji i wsparcia zrównoważonego rolnictwa oraz bezpieczeństwa żywnościowego kraju</i>” realizowanego przez Instytut Hodowli i Aklimatyzacji Roślin-PIB w Radzikowie zostaną zrealizowane szkolenia dla inspektorów IW, IJHARS oraz IH.</p> <p>Po roku 2020, w kolejnych latach realizacji przepisów ustawy, koszty badań laboratoryjnych oraz koszty szkoleń dla inspektorów zostaną uwzględnione w ramach programów wieloletnich, które są planowane do kontynuacji od roku 2021. Środki na realizację programów wieloletnich po roku 2020 nie spowodują zmiany nakładów finansowych w części 32 Rolnictwo. Będą one realizowane w ramach obecnych limitów wydatków budżetowych, w części której dysponentem jest Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.</p>

7. Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców, oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe

Skutki								
Czas w latach od wejścia w życie zmian		0	1	2	3	5	10	Łącznie (0–10)
W ujęciu pieniężnym (w mln zł, ceny stałe z ... r.)	duże przedsiębiorstwa							
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw							
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe							
W ujęciu niepieniężnym	duże przedsiębiorstwa	<p>Uwzględniając wyniki przeprowadzonych konsultacji, szacuje się, że korzyści wynikające z przystąpienia do systemu znakowania żywności i pasz jako wolnych od GMO przewyższą koszty dostosowania do uczestnictwa w systemie. Jednocześnie, zgodnie z założeniami projektu ustawy, uczestnictwo w systemie znakowania ma być dobrowolne, co pozwoli przedsiębiorcom na indywidualną kalkulację potencjalnych zysków.</p> <p>W przedłożonej Ministrowi Rolnictwa i Rozwoju Wsi ocenie przygotowanej przez Instytut Spraw Obywatelskich została dokonana analiza zysków. Wg INSPRO realnym zyskiem dla przedsiębiorcy decydującego się na wprowadzenie etykiety „bez GMO” może być możliwość wejścia na zagraniczne rynki europejskie, zwłaszcza do krajów gdzie etykietowanie „bez GMO” już funkcjonuje, a tamtejsi konsumenci chętnie korzystają z takich produktów (np. Francja, Austria, Niemcy). Między innymi w tych krajach kupujący zwracają uwagę na takie etykietowanie. W przypadku Austrii znak „ohne Gentechnik” (odpowiednik „bez GMO”) rozpoznaje 61% konsumentów, 74% konsumentów ocenia go jako wiarygodny, a 81% konsumentów uważa go za ważny czynnik decyzyjny przy zakupach. Z kolei w Niemczech dla 77% konsumentów ma</p>						

„bardzo duże znaczenie” lub „duże znaczenie”, czy mleko zostało wyprodukowane bez użycia GMO, jak wykazało reprezentatywne badanie konsumentów przez Institut Forsa na zlecenie przedsiębiorstw mleczarskich Dolnej Saksonii i Nadrenii-Westfalii. Inne aspekty jak np. marka lub cena mleka miały dla konsumentów mniejsze znaczenie. Szczególnie ważna była różnica, gdy brano pod uwagę czynniki, które „mają bardzo duże znaczenie podczas zakupów”. Na znaczenie znaku „ohne Gentechnik” („bez GMO”) wskazywało 41% ankietowanych, a na markę produktu lub mleczarni tylko 9%. Cena była bardzo ważna tylko dla 4% ankietowanych. Szczególnie cenione było mleko wyprodukowane bez GMO w grupie wiekowej między 45. a 59. rokiem życia u osób lepiej zarabiających. Ale nawet w grupie o dochodach na gospodarstwo domowe poniżej 1500 euro fakt, że mleko jest wyprodukowane bez GMO był ważniejszy niż cena. Ankieta konsumentcka była ukierunkowana na poglądy konsumentów na chów bydła mlecznego, kryzys cen mleka i mleko ekologiczne.

Dane te pokazują, że rynek produktów „bez GMO” w wielu krajach europejskich ma duże znaczenie. Wprowadzenie etykiety „bez GMO” pozwoli polskiemu producentowi na wejście na rynki zagraniczne, które przede wszystkim są nakierowane na jakość, zaś w mniejszym stopniu na cenę czy markę. Różnice wynikające chociażby z kursu waluty pozwolą polskim producentom na realną konkurencję na rynkach niemieckich, austriackich i francuskich. Brak powszechności stosowania etykietowania „bez GMO” w Polsce znacznie utrudnia polskim producentom pozyskanie klientów w ww. państwach.

Firmy polskie działające na rynku mleczarskim, nie mając jeszcze regulacji prawnych w tym zakresie, a kierując się wymaganiami konsumentów, podjęły decyzje o produkcji mleka i przetworów mleczarskich, wykorzystując mleko z gospodarstw rolnych, gdzie krowy są żywione paszami bez GMO. W tej grupie znalazły się m.in. Grupa Mlekovita, Hochland Polska, Piątnica (OSM), Spomlek (SM), Czarnków (OSM), Mlekpól (SM) oraz mleczarnia Ryki (SM). Fakt ten najlepiej świadczy o tym, że część kosztów dostosowawczych – czyli koszty wprowadzania dodatkowego oznakowania na opakowaniu oraz wewnętrznej kontroli jakości w zakresie braku GMO, nie stanowi przeszkody dla producentów, którzy upatrują w produkcji wolnej od GMO korzyści finansowych.

W związku z produkcją „wolną od GMO” producenci będą zobowiązani do opracowania wewnętrznego systemu kontroli na potrzeby monitorowania, czy w procesie wytwarzania produktów „wolnych od GMO” nie dochodzi do zanieczyszczeń oraz do opracowania listy wymagań dla dostawców/gospodarstw rolnych, których surowce są stosowane w produkcji „wolnej od GMO”.

W przypadku produkcji żywności pochodzenia zwierzęcego będzie konieczne prowadzenie dokumentacji dotyczącej monitorowania pasz stosowanych w żywieniu zwierząt. Pasze stosowane w gospodarstwie będą kontrolowane przez służby nadzorujące (dokumenty zakupu pasz, faktury). Można założyć, że producenci mogą polegać na znakowaniu składników przez dostawców, jednak pomocniczo powinny być pobierane i badane próbki, przy czym ich pobieranie powinno być oparte na analizie ryzyka. W ramach kontroli konieczne będzie losowe, oparte na analizie ryzyka pobieranie próbek do badań na obecność GMO.

Koszt badania próbki (badanie jakościowe i ilościowe) wynosi, w zależności od laboratorium, od 250 do 800 zł.

Ustawa jasno określa podmioty, na których będą ciążyć koszty dostosowawcze związane ze stosowaniem niniejszej ustawy. Są to wyłącznie podmioty, które produkują, przetwarzają, konfekcjonują, pakują lub przechowują nieopakowaną żywność pochodzenia roślinnego, nieopakowane produkty pochodzenia zwierzęcego oraz pasze i wprowadzają ją do obrotu zgodnie z przepisami rozporządzenia (WE) nr 178/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2002 r. ustanawiającego ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego,

		<p>powołującego Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności oraz ustanawiającego procedury w zakresie bezpieczeństwa żywności.</p> <p>Znaczącym czynnikiem wpływającym na relację kosztów ponoszonych przez przedsiębiorców do potencjalnego wzrostu dochodów jest częstotliwość i jakość badań laboratoryjnych, przydatnych w procesie przyznania prawa do korzystania z oznakowania „wolne od GMO”. Koszty ponoszone przez przedsiębiorców będą wynikać z analizy rynku i profilu klientów. Rozszerzenie asortymentu o produkty oznakowane jako „wolne od GMO” może być opłacalne przez pozyskanie i utrzymanie klientów, którzy będą przychylniej patrzeć na markę oraz pozostaną jej wierni podczas zakupów. Choć udział produktów z etykietą „bez GMO” w Polsce nie jest tak znaczny jak w Niemczech, to należy przypuszczać, że sytuacja ta zmieni się dynamicznie w ciągu najbliższych lat. Przepisy dotyczące znakowania „bez GMO” w Polsce pozwolą na szybką reakcję na zmieniający się trend wśród polskich konsumentów. Brak takich przepisów zmusiłby producentów do czekania na regulacje lub skłoniłby ich do poszukiwania alternatywy na uzyskanie takiego certyfikatu. To z kolei mogłoby być droższe dla przedsiębiorców (w perspektywie długoterminowej, w stosunku do sytuacji, w której przepisy już funkcjonują w kraju).</p>
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	<p>Korzyści i koszty analogiczne jak dla sektora dużych przedsiębiorstw. Poszerzenie asortymentu produktów przez wprowadzenie na rynek produktów z nowym rodzajem oznakowania, wyjście naprzeciw oczekiwaniom konsumentów, dołączenie do grupy przedsiębiorców europejskich, którzy wytwarzają już produkt z oznakowaniem „wolne od GMO”, np. w Niemczech, Austrii, Francji.</p> <p>Obowiązki związane ze stosowaniem niniejszej ustawy są takie same jak dla sektora dużych przedsiębiorstw.</p>
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe	Stworzenie możliwości zakupu żywności, której składniki pochodzą z produkcji, gdzie nie były wykorzystywane GMO, zgodnie z potrzebą uzyskiwania takiej informacji. Dostęp do produktów, na których będzie znajdować się informacja o sposobie ich wytworzenia,
Niemierzalne	duże przedsiębiorstwa	Wyjście naprzeciw potrzebom konsumentów zainteresowanych kupowaniem produktów wytworzonych bez użycia GMO, skrócenie łańcuchów produkcyjnych oraz promocja żywności na rynku lokalnym, krajowym, ale również europejskim. Projekt wzmocni realizację budowania wizerunku Polski jako kraju „wolnego od GMO”, będzie działał na korzyść podnoszenia jakości produktów żywnościowych i utrwalania marki polskiego produktu.
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe	Stworzenie możliwości zakupu żywności wyprodukowanej z rodzimych surowców niezmodyfikowanych genetycznie.
Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń	<p>Korzyści wynikające z zaproponowanych rozwiązań zostały ocenione na podstawie korzyści, jakie odnotowują każdego roku państwa UE, które wprowadziły znakowanie „wolne od GMO”. Wprowadzenie takiego znakowania w Niemczech czy Austrii było podyktowane wymogami konsumentów, którzy wyraźnie wskazywali na potrzebę eliminacji produktów GMO z rynku. W Austrii w roku 1998 przyjęte zostały zalecenia w Codex Alimentarius odnośnie do możliwości produkcji wolnej od GMO, w roku 2000 kilka małych przedsiębiorstw mleczarskich przystąpiło do produkcji, w roku 2015 już 100% produkcji mleczarskiej i produktów mleczarskich wyprodukowanych w Austrii było w standardzie „wolne od GMO”.</p> <p>W Niemczech członkami stowarzyszenia VLOG (wydającego certyfikaty dla produktów „bez GMO”) jest około 650 przedsiębiorców, którzy korzystają ze znaku. Obecnie na rynku jest ponad 6000 produktów ze znakiem „ohne Gentechnik” („bez GMO”), a obroty tymi produktami przekroczyły w 2017 r. 5,44 mld euro. Najważniejszy segment rynku to produkty mleczne, których liczba w 2017 r. wynosiła ponad 2000, a wartość obrotu – 3,06 mld euro, co stanowi 56% wartości obrotu wszystkich produktów „bez GMO”. W 2017 r. w branży jaj wydano ponad 1500 licencji na korzystanie ze znaku, a wartość obrotu wyniosła 722 mln euro. W branży mięsa drobiowego na rynku jest ponad 1500 produktów o wartości 1,36 mld euro. Rynek produktów</p>	

	<p>„bez GMO” w Niemczech stale rośnie. W 2017 r. producenci żywności w Niemczech sprzedali produkty oznakowane „ohne Gentechnik” za ok. 5,4 mld euro, z czego największy udział stanowiły mleko i produkty mleczarskie (56%), mięso drobiowe (25%) zaś jaja (14%). Szacuje się, że wartość obrotów tak oznakowanymi produktami przekroczy 8,4 mld euro do końca 2018 r. Przedsiębiorcy wskazują, że ważną przyczyną sukcesu znaku było wprowadzenie 10 lat temu (w 2008 r.) podstawy prawnej ustawy o GMO wdrażającej przepisy o znakowaniu produktów „bez GMO”.</p> <p>Certyfikowana produkcja „bez GMO” daje producentom lepszy dostęp do rynków międzynarodowych oraz wyższe przychody.</p> <p>Według prognoz do roku 2021 szacuje się, że wielkość światowego rynku produktów żywnościowych non GMO osiągnie wartość 1 485,6 mld USD, stanowiąc ponad 16% udziału w rynku. Wzrost udziału żywności „wolnej od GMO” wynika z rosnącej świadomości konsumentów i zmian w preferencjach konsumenckich.</p>
--	---

8. Zmiana obciążeń regulacyjnych (w tym obowiązków informacyjnych) wynikających z projektu

X nie dotyczy

<p>Wprowadzane są obciążenia poza bezwzględnie wymaganymi przez UE (szczegóły w odwróconej tabeli zgodności).</p>	☐ tak ☐ nie ☐ nie dotyczy
☐ zmniejszenie liczby dokumentów ☐ zmniejszenie liczby procedur ☐ skrócenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:	☐ zwiększenie liczby dokumentów ☒ zwiększenie liczby procedur ☐ wydłużenie czasu na załatwienie sprawy ☒ inne: obowiązek przeprowadzania badań laboratoryjnych potwierdzających brak obecności modyfikacji genetycznej zgodnie z wymogami określonymi w ustawie w żywności oznakowanej jako wolna od GMO oraz w jej składnikach, a w przypadku produktów pochodzenia zwierzęcego – w paszach stosowanych w żywieniu zwierząt, z których lub od których został pozyskany produkt pochodzenia zwierzęcego, oraz w paszach oznakowanych jako wolne od GMO oraz jej składnikach
<p>Wprowadzane obciążenia są przystosowane do ich elektroniczacji.</p>	☐ tak ☐ nie ☐ nie dotyczy

Komentarz:

9. Wpływ na rynek pracy

Projektowana ustawa nie będzie miała bezpośredniego wpływu na:

- 1) strukturę rynku pracy;
- 2) sytuację osób niepełnosprawnych;
- 3) sytuację osób starszych.

Pośrednio może korzystnie wpłynąć na lokalne społeczności przez zwiększenie kondycji ekonomicznej gospodarstw rolnych, zwłaszcza rodzinnych, ze względu na zwiększenie popytu na rodzime surowce paszowe.

10. Wpływ na pozostałe obszary

☒ środowisko naturalne ☐ sytuacja i rozwój regionalny ☐ inne:	☐ demografia ☐ mienie państwowe	☐ informatyzacja ☐ zdrowie
---	--	---

<p>Omówienie wpływu</p>	<p>Pośrednie oddziaływanie przepisów ustawy na środowisko odbywać się będzie przez promowanie systemu produkcji bez wykorzystania GMO, w szczególności przez uprawę roślin strączkowych, które wykazują dobroczynny wpływ na środowisko glebowe i dostarczają dla przemysłu paszowego roślin wysokobiałkowych, które będą mogły zostać wykorzystane do produkcji pasz „bez GMO”, które będą stosowane do żywienia zwierząt, z których lub od których będzie pochodzić żywność z oznakowaniem „wytworzone bez stosowania GMO”.</p>
-------------------------	---

11. Planowane wykonanie przepisów aktu prawnego

Planuje się, że projektowana ustawa wejdzie w życie 1 stycznia 2020 r.

12. W jaki sposób i kiedy nastąpi ewaluacja efektów projektu oraz jakie mierniki zostaną zastosowane?

Przeгляд kosztów i korzyści może być oszacowany najwcześniej po roku od wejścia w życie ustawy. Możliwe do oceny wówczas będzie na ile przedsiębiorcy oraz producenci żywności zainteresowali się sprzedażą produktów z wykorzystaniem oznakowania „bez GMO” lub „wyprodukowane bez stosowania GMO” i czy wydzielone lub stworzone zostały linie do produkcji pasz. Nie będzie prowadzona na poziomie inspekcji rejestracja produktów oznakowanych jako „wolne od GMO”.

Planowane mierniki:

- liczba wytwórni pasz produkujących pasze na bazie białka bez GMO,
- liczba gospodarstw produkujących nasiona roślin strączkowych na cele paszowe,
- liczba producentów żywności, którzy wprowadzą oznakowanie „wolne od GMO”,
- udział na rynku produktów wytworzonych w Polsce oznakowanych jako „wolne od GMO”.

13. Załączniki (istotne dokumenty źródłowe, badania, analizy itp.)

Opinia Instytutu Spraw Obywatelskich z dnia 8 listopada 2018 r. przygotowana jako odpowiedź na zapytanie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi odnośnie do wpływu projektowanej ustawy na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość.

Łódź dn. 08.11.2018 r.

Instytut Spraw Obywatelskich
Łukasz Janeczko
ul. Pomorska 40
91-408 Łódź

Sz.P. Minister Jan Krzysztof Ardanowski
Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi
ul. Wspólna 30
00-930 Warszawa

Informacja dotycząca wpływu na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość ustawy o oznakowaniu produktów wytworzonych bez wykorzystania organizmów genetycznie zmodyfikowanych jako wolnych od organizmów genetycznie zmodyfikowanych.

Analiza relacji przewidywanych kosztów dostosowawczych obciążających przedsiębiorców do potencjalnego wzrostu dochodów wynikających z produkcji i wprowadzania do obrotu produktów z etykietą „bez GMO” lub „wyprodukowane bez zastosowania GMO” powinna być rozpatrywana pod wieloma względami. Należy również pamiętać, że zgodnie z założeniami projektu ustawy znakowanie takie ma być dobrowolne, co pozwoli przedsiębiorcom na indywidualną kalkulację potencjalnych zysków.

1. Częstotliwość i jakość badań laboratoryjnych.

Znaczącym czynnikiem wpływającym na relację kosztów do potencjalnego wzrostu dochodów jest częstotliwość i jakość badań laboratoryjnych, przydatnych w procesie przyznania prawa do korzystania z ww. etykiet. Ponieważ to nie strona społeczna (organizacje pozarządowe) będzie dokonywać takiej oceny, w związku z tym trudno jest jednoznacznie przewidzieć rzeczywiste koszty tego procesu. Im bardziej zbiurokratyzowana będzie procedura badań, tym większe koszty poniesie sam producent. Również fakt, że znakowanie ma być dobrowolne, utrudnia przewidzenie potencjalnych kosztów obciążających przedsiębiorców (producent może zdecydować o poddaniu badaniu tylko części produktów, a to ich rodzaj wpływa na możliwe koszty). Można założyć, że producent może polegać na znakowaniu składników przez dostawców, jednak pomocniczo powinny być pobierane i badane próbki, przy czym ich pobieranie powinno być oparte na analizie ryzyka. Pobieranie próbek w oparciu o analizę ryzyka jest uzasadnione wysokimi kosztami badań, ponieważ koszt pełnego badania jednej próbki na obecność GMO (jakościowe i ilościowe) może wahać się od kilkuset do ponad 3000 zł.

2. Profil klienta/odbiorcy marki, a zysk przedsiębiorców.

Kolejnym czynnikiem wartym uwagi są odbiorcy produktów w Polsce. Tutaj także po stronie producenta leży analiza zysków wynikających z wprowadzenia etykietowania produktów „bez GMO”. Producent po analizie rynku i profilu swojego klienta może dojść do wniosku, że rozszerzenie asortymentu o takie produkty jest opłacalne poprzez pozyskanie i utrzymanie klientów, którzy będą przychylniej patrzeć na markę oraz pozostaną jej wierni podczas zakupów. Istnieją także inne możliwości. W tej kwestii można przewidywać różne warianty.

- **Przedsiębiorca utrzymuje cenę produktu.**

Sytuacja, w której producent po własnej analizie dochodzi do wniosku, że powiększenie swojego asortymentu o produkty „bez GMO” wpłynie znacząco na pozyskanie nowych klientów. To wariant, w którym (przyjmując hipotetycznie) badania laboratoryjne danego produktu będą stanowiły 5% kosztów jego produkcji, a producent przeanalizuje, że wprowadzenie etykiety „bez GMO” oraz utrzymanie ceny pierwotnej przyniesie wzrost sprzedaży o więcej niż 5%. Im większy przyrost klientów do marki, tym większy realny zysk dla przedsiębiorcy. Taka sytuacja może dotyczyć przede wszystkim przedsiębiorców w branżach skierowanych do konsumentów produktów ekologicznych oraz rodzin z dziećmi (sondaż Millward Brown z 2013 roku dla INSPRO pokazał, że ponad 73% ankietowanych jest za wprowadzeniem takich rozwiązań, a 9 na 10 rodziców dzieci do lat 2 chciałoby mieć pełną świadomość składu żywności przy wyborze produktów w sklepie).

- **Przedsiębiorca zwiększa cenę produktu proporcjonalnie do poniesionych kosztów wynikających z badań laboratoryjnych.**

Sytuacja, w której producent po przeanalizowaniu preferencji swoich klientów dochodzi do wniosku, że wprowadzenie etykiety „bez GMO” nie spowoduje znaczącego napływu klientów do swojej marki, ale warto poszerzyć swój asortyment o produkty z ww. etykietą. W takiej sytuacji należy spodziewać się, że cena produktu wzrośnie proporcjonalnie do kosztów poniesionych na badania laboratoryjne. Wówczas przedsiębiorca de facto zniweluje koszty poniesione w trakcie badań. Koszt ten niejako zostanie przeniesiony na konsumenta, który jednak może być zainteresowany produktem droższym, ale bliższym jego preferencjom żywieniowym. Analogicznie do przykładu powyżej, jeżeli koszty badań laboratoryjnych będą stanowiły 5% wartości produkcji danego artykułu spożywczego, wówczas produkt z etykietą „bez GMO” będzie o 5% droższy od swojego odpowiednika bez takiej etykiety.

- a) **Przedsiębiorca postanawia wprowadzić nowy produkt z etykietą „bez GMO” traktując go jako „unikatową propozycję sprzedaży”/ „unikalny zestaw cech”.**

Wariant, w którym producent wprowadza nowy produkt traktując go jako towar dla wąskiej grupy odbiorców. Wówczas przedsiębiorca będzie musiał przeprowadzić analizę, czy wprowadzenie nowego produktu przełoży się na zwiększenie liczby potencjalnych klientów. W takiej sytuacji przedsiębiorca nie przeznaczy znacznej części swojej produkcji na takie produkty i oczywiście będzie miało to przełożenie na udział kosztów badań laboratoryjnych w stosunku do kosztów produkcji. Towar ten skierowany będzie jednak do grupy odbiorców, dla których cena

nie odgrywa znaczącej roli podczas zakupów. W tym przypadku przedsiębiorca nie poniesie straty wynikającej z wprowadzenia etykiety „wolne od GMO”.

3. Wzrost konkurencyjności na rynkach zagranicznych

Realnym zyskiem dla przedsiębiorcy decydującego się na wprowadzenie etykiety „bez GMO” może być możliwość wejścia na zagraniczne rynki europejskie, zwłaszcza do krajów gdzie etykietowanie „bez GMO” już funkcjonuje, a tamtejsi konsumenci chętnie korzystają z takich produktów (np. Francja, Austria, Niemcy). Między innymi w tych krajach kupujący zwracają uwagę na takie etykietowanie. W przypadku Austrii znak „Ohne Gentechnik hergestellt” (odpowiednik „bez GMO”) rozpoznaje 61% konsumentów, 74% konsumentów ocenia go jako wiarygodny, a 81% konsumentów uważa go za ważny czynnik decyzyjny przy zakupach¹. Z kolei w Niemczech dla 77 % konsumentów ma „bardzo duże znaczenie” lub „duże znaczenie” czy mleko zostało wyprodukowane bez użycia GMO, jak wykazało reprezentatywne badanie konsumentów przez Institut Forsa na zlecenie przedsiębiorstw mleczarskich Dolnej Saksonii i Nadrenii-Westfalii². Inne aspekty jak np. marka lub cena mleka miały dla konsumentów mniejsze znaczenie. Szczególnie ważna była różnica, gdy brano pod uwagę czynniki, które „mają bardzo duże znaczenie podczas zakupów”. Na znaczenie znaku „Ohne Gentechnik” („bez GMO”) wskazywało 41% ankietowanych, a na markę produktu lub mleczarni tylko 9%. Cena była bardzo ważna tylko dla 4% ankietowanych. Szczególnie cenione było mleko wyprodukowane bez GMO w grupie wiekowej między 45 a 59 rokiem życia u osób lepiej zarabiających. Ale nawet w grupie o dochodach na gospodarstwo domowe poniżej 1500 Euro fakt, że mleko jest wyprodukowane bez GMO był ważniejszy niż cena. Ankieta konsumencka była ukierunkowana na poglądy konsumentów na chów bydła mlecznego, kryzys cen mleka i mleko ekologiczne.

Dane te pokazują że rynek produktów „bez GMO” w wielu krajach europejskich ma duże znaczenie. Wprowadzenie etykiety „bez GMO” pozwoli polskiemu producentowi na wejście na rynki zagraniczne, które przede wszystkim nakierowane są na jakość, zaś w mniejszym stopniu na cenę czy markę. Różnice wynikające chociażby z kursu waluty pozwolą polskim producentom na realną konkurencję na rynkach niemieckich, austriackich i francuskich. Brak powszechności stosowania etykietowania „bez GMO” w Polsce znacznie utrudnia polskim producentom na pozyskanie klientów w ww. państwach.

4. Etykietowanie „bez GMO” a przyszłość polskiego rynku żywnościowego.

Niezwykle ważnym czynnikiem w analizie korzyści z wprowadzenia etykietowania „bez GMO” jest przyszłość i zwiększająca się świadomość konsumentów. Powyższe przykłady sugerują, że trend związany z wzrostem udziału segmentu produktów ekologicznych i „bez GMO” w całym rynku

¹ 20 Jahre Ohne Gentechnik in Österreich: Bilanz und Ausblick – 2. Mai 2017, <https://www.20jahreohnegentechnik.at/>

² http://dialog-milch.de/wp-content/uploads/2017/05/34619_Q7381_Einstellungen-zur-Milchwirtschaft_2017.pdf

żywnościowym w tamtych krajach rozwinie się także w naszym kraju. Świadomość polskich konsumentów od momentu wejścia Polski do Unii Europejskiej stale rośnie, a Polacy coraz częściej decydują się kierować jakością i unikalnością.

W Niemczech członkami stowarzyszenia VLOG (wydającego certyfikaty dla produktów „bez GMO”) jest około 650 przedsiębiorców, którzy korzystają ze znaku. Obecnie na rynku jest ponad 6000 produktów ze znakiem "Ohne GenTechnik" („bez GMO”), a obroty tymi produktami przekroczyły w 2017 r. 5,44 mld Euro. Najważniejszy segment rynku to produkty mleczne, których liczba w 2017 r. wynosiła ponad 2000, a wartość obrotu – 3,06 mld Euro, co stanowi 56 % wartości obrotu wszystkich produktów „bez GMO”. W 2017 r. w branży jaj wydano ponad 1500 licencji na korzystanie ze znaku, a wartość obrotu wyniosła 722 mln Euro. W branży mięsa drobiowego na rynku jest ponad 1500 produktów o wartości 1,36 mld Euro. Rynek stale rośnie - w dniu 1.09.2017 r. na rynku było 6733 produktów, a w dniu 1.06.2018 r. - ponad 8000 produktów.³ Szacuje się, że wartość obrotów tak oznakowanymi produktami przekroczy 8,4 mld Euro do końca 2018 r. Przedsiębiorcy wskazują, że ważną przyczynę sukcesu znaku było wprowadzenie 10 lat temu (w 2008 r.) podstawy prawnej ustawy o GMO wdrażającej przepisy o znakowaniu produktów „bez GMO”.

Chociaż udział produktów z etykietą „bez GMO” w Polsce nie jest tak znaczny jak w Niemczech, to należy przypuszczać że sytuacja ta zmieni się dynamicznie w ciągu najbliższych lat. Przepisy dotyczące znakowania „bez GMO” w Polsce pozwolą na szybką reakcję na zmieniający się trend wśród polskich konsumentów. Brak takich przepisów zmusiłby producentów do czekania na regulacje lub skłoniłby ich do poszukiwania alternatywy na uzyskanie takiego certyfikatu. To z kolei mogłoby być droższe dla przedsiębiorców (w perspektywie długoterminowej, w stosunku do sytuacji, w której przepisy już funkcjonują w kraju).

Z wyrazami szacunku,

Łukasz Janeczko

Koordynator kampanii „Wolne od GMO? Chcę wiedzieć!”

Instytut Spraw Obywatelskich (INSPRO) z Łodzi

³ https://www.ohnegentechnik.org/fileadmin/ohne-gentechnik/presse/p_180606_Rekordumsaetze_final.pdf

Raport z konsultacji (§ 51 Regulaminu pracy Rady Ministrów)

1. Omówienie wyników przeprowadzonych konsultacji publicznych i opiniowania:

1.1. pierwsza tura konsultacji

W dniach 5 maja – 6 czerwca 2017 r. stosownie do postanowień § 36 ust. 1 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2016 r. poz. 1006, z późn. zm.), a także mając na uwadze przepisy art. 19 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych oraz art. 16 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o organizacjach pracodawców projekt ustawy *o oznakowaniu produktów wytworzonych bez wykorzystania organizmów genetycznie zmodyfikowanych oraz o zmianie niektórych innych ustaw* był przedmiotem konsultacji publicznych i opiniowania. Przedmiotowy projekt ustawy został zamieszczony na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Rządowego Centrum Legislacji w zakładce Rządowy Proces Legislacyjny oraz w Biuletynie Informacji Publicznej Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Informacja o rozpoczęciu konsultacji publicznych została umieszczona w komunikacie na stronie Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi www.minrol.gov.pl oraz pojawiła się w mediach publicznych (radio i telewizja).

Pisemne zaproszenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi do wzięcia udziału w konsultacjach publicznych skierowano do następujących jednostek:

1. Animex Foods Sp. z o.o. Sp.k z siedzibą w Morlinach,
2. Business Centre Club,
3. Cargill Poland Sp. z o.o.,
4. CEDROB S.A. Zakłady Drobiarskie,
5. CEFETRA Polska Sp. z o.o.,
6. Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie,
7. Danone Sp. z o.o.,
8. DE HEUS Sp. z o.o.,
9. DAKU International,
10. DOSSCHE Sp. z o.o.,
11. Drobex – Pasz Sp. z o.o.,
12. Drosed S.A.,
13. DSM Nutritional Products Sp. z o.o.,
14. EKOŁAN – Kujawsko Pomorskie Stowarzyszenie Producentów Ekologicznych,
15. Ekoplon Handlowy Sp. z o.o.,
16. Elewarr Sp. z o.o.,
17. Farmio S.A.,
18. Federacja Branżowych Związków Producentów Rolnych,
19. Federacja Gospodarki Żywnościowej RP,
20. Federacja Konsumentów,
21. Federacja Związków Pracodawców- Dzierżawców i Właścicieli Rolnych,

22. Fermy Drobiu Woźniak Sp. z o.o.,
23. Forum Rolnictwa Ekologicznego im. M. Górnego,
24. Forum Związków Zawodowych,
25. Fundacja Greenpeace Polska,
26. Fundacja Rolniczej Różnorodności Biologicznej Agrinatura,
27. Golpasz S.A.,
28. Gospodarstwo Produkcji Rolnej "Centrala Nasienna" Sp. z o.o.,
29. Instytut Hodowli i Aklimatyzacji Roślin – PIB,
30. Instytut Spraw Obywatelskich (INSPRO),
31. Karpacki Związek Pszczelarzy,
32. KEMIN POLAND Sp. z o.o.,
33. Krajowa Federacja Hodowców Drobiu i Producentów Jaj,
34. Krajowa Federacja Producentów Zbóż,
35. Krajowa Izba Producentów Drobiu i Pasz,
36. Krajowa Rada Drobiarstwa – Izba Gospodarcza,
37. Krajowa Rada Izb Rolniczych,
38. Krajowa Rada Spółdzielcza,
39. Krajowe Stowarzyszenie Mleczarzy,
40. Krajowe Stowarzyszenie Przetwórców Owoców i Warzyw,
41. Krajowe Zrzeszenie Producentów Rzepaku i Roślin Białkowych,
42. Krajowy Związek Grup Producentów Owoców i Warzyw,
43. Krajowy Związek Grup Producentów Rolnych – Izba Gospodarcza,
44. Krajowy Związek Pracodawców-Producentów Trzody Chlewnej,
45. Krajowy Związek Rewizyjny Rolniczych Spółdzielni Produkcyjnych,
46. Krajowy Związek Rolników, Kółek i Organizacji Rolniczych,
47. Krajowy Związek Spółdzielni Mleczarskich Związek Rewizyjny,
48. Louis Dreyfus Commodities Polska Sp. z o.o.,
49. Międzynarodowa Koalicja Dla Ochrony Polskiej Wsi ICPPC,
50. Niezależny Samorządny Związek Zawodowy Rolników Indywidualnych „Solidarność”,
51. NOACK POLEN Sp. z o.o.,
52. NUTRIPOL Sp. z o.o.,
53. Ogólnopolski Związek Producentów Drobiu POLDRÓB,
54. Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych Rolników i Organizacji Rolniczych,
55. Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych,
56. Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska w Piątnicy,
57. PIAST Pasze Sp. z o.o.,
58. Pini Polska Sp. z o.o.,
59. Podlaski Związek Rolniczych Zrzeszeń Branżowych Producentów Trzody Chlewnej
60. Podlaskie Zrzeszenie Producentów Trzody Chlewnej,
61. POLBISCO Stowarzyszenie Polskich Producentów Wyrobów Czekoladowych i Cukierniczych,
62. POLMASS S.A.,

63. Polska Federacja Hodowców Bydła i Producentów Mleka,
64. Polska Federacja Producentów Żywności,
65. Polska Izba Makaronu,
66. Polska Izba Mleka,
67. Polska Izba Nasienna,
68. Polska Izba Produktu Regionalnego i Lokalnego,
69. Polska Izba Technologii i Wyrobów Naturalnych,
70. Polska Konfederacja Pracodawców Prywatnych Lewiatan,
71. Polska Organizacja Handlu i Dystrybucji,
72. Polska Rada Winiarstwa,
73. Polski Związek Hodowców i Producentów Bydła Mięsnego,
74. Polski Klub Ekologiczny - Koło Miejskie w Gliwicach,
75. Polski Związek Hodowców i Producentów Trzody Chlewnej "POL SUS",
76. Polski Związek Producentów Kukurydzy,
77. Polski Związek Producentów Roślin Zbożowych,
78. Polski Związek Pszczelarski,
79. Polski Związek Owczarski,
80. Polski Związek Zawodowy Rolników,
81. Polski Związek Zrzeszeń Hodowców i Producentów Drobiu,
82. Polskie Stowarzyszenie Ochrony Roślin,
83. Polskie Młyny S.A.,
84. Polskie Stowarzyszenie Producentów Oleju,
85. Polskie Stowarzyszenie Przetwórców Ryb,
86. Polskie Towarzystwo Rolników Ekologicznych,
87. Polskie Zrzeszenie Producentów Bydła Mięsnego,
88. Pracodawcy Rzeczypospolitej Polskiej,
89. PPH Kompas, Spółka Jawna M. Tkaczyk, St. Pawłowski,
90. Przedsiębiorstwo Produkcji Pasz FERM-PASZ Sp. j.,
91. Rada Dialogu Społecznego,
92. Rada Dialogu Społecznego w Rolnictwie,
93. Rada Dialogu Społecznego Centrum Partnerstwa Społecznego "Dialog",
94. Roztoczański Związek Pszczelarzy,
95. Sekretariat Rolnictwa Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność”,
96. Sokołów S.A.,
97. Społeczny Instytut Ekologiczny,
98. Stowarzyszenie „Dla Dawnych Odmian i Ras”,
99. Spółdzielnia Mleczarska MLEKOVITA,
100. Stowarzyszenie Młynarzy Rzeczypospolitej Polskiej,
101. Stowarzyszenie Pszczelarzy Polskich „Polanka”,
102. Stowarzyszenie „Soja Naddunajska” Przemysław Gawlas,
103. Stowarzyszenie Pszczelarzy Zawodowych,
104. Stowarzyszenie „EkoLubelszczyzna”,
105. Stowarzyszenie „Polska Ekologia”,
106. Stowarzyszenie Polski Ziemiak Jadwisin,

107. Stowarzyszenie Producentów Miodu Drahimskiego,
108. Stowarzyszenie Producentów Trzody Chlewnej „Podlasie”,
109. Stowarzyszenie Producentów Żywności Metodami Ekologicznymi „Ekoland”,
110. Stowarzyszenie Rzeźników i Wędliniarzy Rzeczypospolitej Polskiej,
111. Śląski Związek Pszczelarzy w Katowicach,
112. Świętokrzyski Związek Pszczelarzy w Kielcach,
113. Thegra Poland Sp. z o.o.,
114. Trouw Nutrition Polska Sp. z o.o.,
115. Unia Producentów i Pracodawców Przemysłu Mięsnego,
116. Urząd Patentowy RP,
117. Wytwórnia Pasz „LIRA”,
118. Wojewódzki Związek Pszczelarzy w Olsztynie,
119. Wojewódzki Związek Pszczelarzy w Lublinie,
120. Wojewódzki Związek Pszczelarzy w Poznaniu,
121. Wojewódzki Związek Pszczelarzy w Gdańsku,
122. Wojewódzki Związek Pszczelarzy w Rzeszowie,
123. Wytwórnia Pasz WIPASZ Sp. z o.o.,
124. Zakład Przetwórstwa Mięsnego JBB Import-Eksport J. Bałdyga,
125. Zakłady Mięsne Henryk Kania S.A.,
126. Zakłady Mięsne OLEWNIK Bis sp. z o.o.,
127. Zakłady Mięsne OLEWNIK,
128. Zakłady Tłuszczowe "Kruszwica" S.A.,
129. Zrzeszenie Pszczelarzy „Apipol”,
130. Złote Ziarno,
131. Związek „Polskie Mięso”,
132. Związek Polskich Przetwórców Mleka,
133. Związek Rzemiosła Polskiego,
134. Związek Sadowników Rzeczypospolitej Polskiej,
135. Związek Twórców Odmian Roślin Uprawnych,
136. Związek Zawodowy Centrum Narodowe Młodych Rolników,
137. Związek Zawodowy Pracowników Rolnictwa RP,
138. Związek Zawodowy Rolnictwa „Samoobrona”,
139. Związek Zawodowy Rolnictwa i Obszarów Wiejskich „REGIONY”,
140. Związek Zawodowy Rolników „Ojczyzna”,
141. Związek Zawodowy Rolników Ekologicznych Św. Franciszka z Asyżu,
142. Związek Zawodowy Rolników Rzeczypospolitej „Solidarni”,
143. Związek Zawodowy Wsi i Rolnictwa „Solidarność Wiejska”.

Informację zwrotną o niezgłaszaniu uwag otrzymano od:

1. Krajowej Rady Izb Rolniczych

Uwagi do projektu zgłosili:

1. Krajowa Federacja Hodowców Drobiu i Producentów Jaj,
2. Joser Polska Sp. z o.o.,

3. Krajowa Izba Producentów Drobiu i Pasz,
4. Związek Zawodowy Rolników Rzeczpospolitej „Solidarni”,
5. IUNG,
6. Polska Federacja Producentów Żywności -Związek Pracodawców,
7. Polska Izba Mleka,
8. Izba Gospodarcza Handlowców, Przetwórców Zbóż i Producentów Pasz,
9. Federacja Gospodarki Żywnościowej,
10. INSPRO Instytut Spraw Obywatelskich,
11. POLBISCO,
12. Wipasz,
13. Soja Naddunajska,
14. Krajowy Związek Spółdzielni Mleczarskich,
15. Polskie Stowarzyszenie Producentów Oleju,
16. DSM Nutritional Products Sp. z o.o.,
17. Bureau Veritas Polska sp. z o.o.,
18. Rada do spraw Rolnictwa Ekologicznego,
19. Związek Polskie Mięso.

Generalnie, stanowiska do projektu wpłynęły w wyznaczonym terminie, jednak pojedyncze stanowiska wpływały jeszcze do Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi w okresie lipiec-sierpień 2017 r. Ponadto, blisko 100 osób prywatnych umieściło swoje poparcie dla projektu i działań Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi na portalu RCL w zakładce rządowy proces legislacyjny przypisanej temu projektowi.

Główne kierunki zgłoszonych uwag.

Uwagi, zgłoszone podczas konsultacji publicznych koncentrowały się wokół głównych założeń ustawy, dotyczących znakowania wyłącznie tych produktów, które posiadają swoje odpowiedniki GMO oraz możliwości znakowania produktów pochodzenia zwierzęcego.

Organizacje konsumenckie, zwróciły uwagę na fakt bardzo niskiej świadomości społecznej dotyczącej GMO. Ich zdaniem ograniczenie znakowania „wolne od GMO” do tych produktów, które posiadają odpowiedniki GMO, będzie sugerować konsumentom, że wszystkie artykuły pozbawione tego oznaczenia zawierają GMO, co w rzeczywistości nie jest prawdą.

Organizacje skupiające producentów żywności uzyskanej od zwierząt i ze zwierząt, zgłosiły wątpliwość, co do możliwości znakowania tych produktów znakiem wolne od GMO, jako, że produkty te nie zawierają w sobie GMO, co udowodnione jest naukowo. Znakowanie części artykułów pochodzenia zwierzęcego znakiem „wolne od GMO” grozi, zdaniem producentów, zakłóceniem konkurencji na rynku tych artykułów.

Wiele organizacji widzi potrzebę wprowadzenia jednolitego znaku „wolne od GMO”, co podniosłoby rozpoznawalność tych produktów.

Kolejne uwagi dotyczyły progu dopuszczalnej zawartości GMO, który w opinii części organizacji powinien zostać określony na poziomie zawartości GMO do 0,9%, natomiast poziom zerowej tolerancji dla GMO jest niemożliwy do uzyskania.

Do uwag szczegółowych zaliczyć można także kwestię doprecyzowania oznakowania produktów wieloskładnikowych oraz produktów importowanych do Polski oznakowanych jako wolne od GMO w krajach ich wytworzenia, zgodnie z prawem obowiązującym w tych krajach. Zauważono również konieczność uściślenia, jaka dokumentacja będzie wymagana na potwierdzenie braku GMO. Zaproponowano również, aby zadania związane z nadzorem nad systemem znakowania przekazać w ręce jednostek certyfikujących, zamiast inspekcjom państwowym.

Odniesienie do zgłoszonych uwag

Duża część uwag merytorycznych została w projekcie uwzględniona. Do projektu ustawy w oparciu o zgłoszone uwagi wprowadzono następujące poprawki:

- zaproponowano wprowadzenie jednolitego znaku graficznego, który będzie określony w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi,
- wprowadzono różne sformułowania słowne dla produktów pochodzenia roślinnego i produktów pochodzenia zwierzęcego, aby nie wprowadzać w błąd konsumentów,
- wprowadzono minimalne progi domieszki GMO, w celu wyeliminowania niemożliwej do uzyskania w praktyce produkcyjnej zerowej tolerancji,
- zaproponowano możliwości stosowania w produkcji wolnej od GMO pasz zawierających nie więcej niż 0,9% składników żywności GMO zgodnie z art. 12 i 24 rozporządzenia (WE) nr 1829/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 września 2003 r. w sprawie genetycznie zmodyfikowanej żywności i paszy,
- dookreślono zasady stosowania oznakowania „wolne od GMO”,
- określono wymagania dla producentów, którzy będą wprowadzać do obrotu produkty z oznakowaniem „wolne od GMO” (przede wszystkim dotyczące przechowywania dokumentów potwierdzających wykonanie badań laboratoryjnych),
- określenie, jakie laboratoria będą mogły wykonywać badania, potwierdzające brak obecności GMO w produkcie końcowym bądź składnikach wykorzystywanych do jego wytworzenia,
- określono organy kontrolne sprawujące nadzór nad stosowaniem przepisów ustawy (Inspekcja Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych, Inspekcja Weterynaryjna oraz Inspekcja Handlowa),
- wpisano wymaganą przez Komisję Europejską klauzulę uznawalności produktów z oznakowaniem „wolne od GMO” lub podobnym wyrażeniem, pochodzących z innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej.

Nie uwzględniono uwag, które wnosiły o nieobejmowanie produktów pochodzenia zwierzęcego od zwierząt karmionych paszami bez GMO oznakowaniem „wolne od GMO”. Obecnie znakowanie takie, wprowadzane w ramach własnych inicjatyw przez producentów stasowane jest głównie na produktach pochodzenia zwierzęcego, co uzasadnia objęcie właśnie tego obszaru regulacjami projektowanej ustawy.

Nie uwzględniono też uwagi o zaprzestaniu dalszych prac nad projektem, gdyż podjęcie prac nad projektowaną ustawą było wyjściem naprzeciw oczekiwaniom konsumentów

i podyktowane umożliwieniem im prawa wyboru żywności produkowanej z wykorzystaniem lub bez wykorzystania GMO, poprzez ujednoczone i prawidłowe oznakowanie tej żywności. Nie uwzględniono również uwagi, aby kontrola produkcji wolnej od GMO była objęta nadzorem jednostek certyfikujących, a nie nadzorem inspekcyjnym. Przekazanie uprawnień kontrolnych jednostkom certyfikującym spowodowałoby bowiem znaczne zwiększenie kosztów uczestnictwa w tworzonym systemie znakowania żywności i pasz dla podmiotów (jeżeli to podmioty musiałyby ponosić dodatkowe koszty związane z nadzorem i certyfikacją, mogłoby to spowodować ograniczenie zainteresowania uczestnictwem w systemie) lub kosztów funkcjonowania systemu kontroli dla budżetu państwa (w przypadku przyjęcia rozwiązania polegającego na finansowaniu działania jednostek certyfikujących ze środków budżetowych – w takim przypadku koszty dla budżetu państwa musiałyby obejmować nie tylko koszty funkcjonowania jednostek certyfikujących, ale również inspekcji, które nadzorowałyby prawidłowość realizacji zadań kontrolnych powierzonych tym jednostkom). Ponadto, system kontrolny sprawowany przez jednostki certyfikujące, poza zbytnim obciążeniem administracyjnym dla przedsiębiorców, byłby obciążony ryzykiem braku pełnej harmonizacji działań kontrolnych. Mając powyższe na uwadze zdecydowano, iż ewentualne powierzenie działań kontrolnych jednostkom certyfikującym nie przyniosłoby wyraźnych korzyści dla tworzonego systemu, obciążone byłoby dodatkowymi kosztami (po stronie przedsiębiorców lub budżetu państwa) oraz ryzykiem. Ponadto, zaproponowane rozwiązanie byłoby niespójne z obowiązującymi regułami dotyczącymi urzędowej kontroli w zakresie bezpieczeństwa żywności w odniesieniu do GMO. Kontrola urzędowa na obecność GMO jest przy tym jednym z elementów uregulowanych w rozporządzeniu nr 882/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w *sprawie kontroli urzędowych przeprowadzanych w celu sprawdzenia zgodności z prawem paszowym i żywnościowym oraz regułami dotyczącymi zdrowia zwierząt i dobrostanu zwierząt*.

1.2. Druga tura konsultacji publicznych

Z uwagi na zakres zmian wprowadzonych do projektu, co było wynikiem przeprowadzonych konsultacji publicznych, w dniu 21 marca 2018 r. projekt został ponownie skierowany do konsultacji publicznych i uzgodnień międzyresortowych. Z uwagi na zmiany o charakterze prawnym został wówczas zmieniony tytuł projektu ustawy, który trzymał brzmienie „*Ustawa o oznakowaniu produktów wytworzonych bez wykorzystania organizmów genetycznie zmodyfikowanych jako wolnych od organizmów genetycznie zmodyfikowanych*”.

W drugiej turze konsultacji projekt został przesłany tylko do podmiotów, które wyraziły nim zainteresowanie i zgłosiły do niego uwagi w pierwszym etapie konsultacji tj. Bureau Veritas Polska, DSM Nutritional Products Sp. z o.o., Federacja Gospodarki Żywnościowej RP, Instytut Hodowli i Aklimatyzacji Roślin – PIB, Instytut Spraw Obywatelskich (INSPRO), Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa, Josera Polska Sp. z o.o, Izba Gospodarcza Handlowców, Przetwórców Zbóż i Producentów Pasz, Krajowa Federacja Hodowców Drobiu i Producentów Jaj, Krajowa Izba Producentów Drobiu i Pasz, Krajowa Rada Izb Rolniczych, Krajowy Związek Spółdzielni Mleczarskich Związek Rewizyjny, POLBISCO Stowarzyszenie Polskich Producentów Wyrobów Czekoladowych i Cukierniczych, Polska Federacja Producentów Żywności Związek Pracodawców, Polska Izba Mleka, Polskie Stowarzyszenie

Producentów Oleju, Rada Dialogu Społecznego w Rolnictwie, Rada ds. Rolnictwa Ekologicznego, Stowarzyszenie „Soja Naddunajska”, Wytwórnia Pasz WIPASZ Sp. z o.o., Związek „Polskie Mięso”, Związek Zawodowy Rolników Rzeczpospolitej „Solidarni”.

Informację zwrotną o niezgłaszaniu uwag otrzymano od:

1. Krajowej Rady Izb Rolniczych

Uwagi do projektu zgłosili:

1. Bureau Veritas Polska,
2. Federacja Gospodarki Żywnościowej RP,
3. Josera Polska Sp. z o.o.,
4. Izba Gospodarcza Handlowców, Przetwórców Zbóż i Producentów Pasz,
5. Krajowa Rada Drobiarstwa IG,
6. Krajowa Izba Producentów Drobiu i Pasz,
7. Krajowy Związek Spółdzielni Mleczarskich Związek Rewizyjny,
8. POLBISCO Stowarzyszenie Polskich Producentów Wyrobów Czekoladowych i Cukierniczych,
9. Polska Federacja Producentów Żywności,
10. Polska Izba Mleka,
11. Związek Polskich Przetwórców Mleka.

Główne kierunki zgłoszonych uwag

- Wątpliwości odnośnie zasadności znakowania jako „wolne od GMO” produktów wieloskładnikowych, sygnalizowanie możliwych nadużyć przez producentów żywności podczas jej znakowania.
- Ryzyko stworzenia nierównych warunków konkurencji, podtrzymanie zastrzeżeń wobec znakowaniu wyłącznie tych produktów, które posiadają swoje odpowiedniki GMO, propozycja wyłączenia z systemu znakowania „wolne od GMO” produktów pochodzenia zwierzęcego.
- Wprowadzenie nie jednego a dwóch znaków graficznych – jednego dla oznakowania „bez GMO”, drugiego dla oznakowania „wyprodukowane bez stosowania GMO”.
- Określenie okresów przejściowych związanych z procesem żywienia zwierząt paszami niezmodyfikowanymi genetycznie w związku z przystąpieniem danego gospodarstwa do systemu produkcji „wolnej od GMO”.
- Podtrzymanie postulatu, aby zadania związane z nadzorem nad systemem znakowania przekazać w ręce jednostek certyfikujących, zamiast inspekcjom państwowym.
- Określenie jednakowych standardów (warunków certyfikacji) dla producentów, które zapewniałyby spełnienie wymagań ustawowych odnośnie możliwości znakowania produktów oznakowaniem „wolne od GMO”.
- Relacji przepisów projektowanej ustawy z już obowiązującymi systemami znakowania „wolne od GMO” opartymi o standardy innych państw.
- Wejścia w życie przepisów w roku 2022.

Ponadto, w stanowiskach wyrażone były obawy odnośnie spodziewanego wzrostu kosztów produkcji w związku z kosztami certyfikacji, procedur, badań laboratoryjnych, zmiany opakowań itp. Przedsiębiorcy z sektora produkcji pasz wskazywali na problemy i różnice występujące w poszczególnych laboratoriach w zakresie interpretacji wyników badań w kierunku zawartości GMO w paszach. W związku z tym proponowano opracowanie i określenie w drodze rozporządzenia wykonawczego do omawianej ustawy jednolitych zasad interpretacji wyników badań.

Należy jednak podkreślić, że większość uwag negatywnie oceniających projekt ustawy była powtórzeniem uwag zgłoszonych w pierwszej turze konsultacji (uwagi odnośnie znakowania wyłącznie tych produktów, które posiadają swoje odpowiedniki GMO oraz znakowania produktów pochodzenia zwierzęcego, podkreślenie niskiej świadomości społecznej dotyczącej GMO, powierzenie nadzoru prywatnym jednostkom certyfikującym).

Odniesienie do zgłoszonych uwag

W dniu 22 czerwca 2018 projekt ustawy został przedstawiony i przedyskutowany podczas posiedzenia Rady Dialogu Społecznego w Rolnictwie.

W dniu 3 sierpnia br. odbyła się konferencja uzgodnieniowa z udziałem partnerów społecznych, podczas której zostały omówione wszystkie uwagi zgłoszone przez organizacje społeczne.

W efekcie w projekcie zostały uwzględnione następujące kwestie zgłaszane przez partnerów społecznych:

- Aby uniknąć problemów związanych ze znakowaniem produktów wieloskładnikowych i wynikających z tego potencjalnych nadużyć i manipulacji, wprowadzono znakowanie produktu wyłącznie znakiem graficznym, który będzie mógł być uzupełniony przez stosowanie wyrażen „bez GMO” lub „wyprodukowane bez stosowania GMO”. W przypadku żywności wieloskładnikowej wprowadzono wymóg, aby tylko taka żywność, która zawiera co najmniej 50% składników kwalifikujących się do oznakowania mogła być oznakowana jako „wolna od GMO” (składniki podlegające oznakowaniu będą wskazane w wykazie składników). Dla produktów zawierających mniej niż 50% składników kwalifikujących się do oznakowania umożliwiono znakowanie takich składników w wykazie znajdującym się na opakowaniu lub etykiecie produktu.
- Zaproponowano wprowadzenie dwóch odrębnych znaków graficznych dla paszy i żywności pochodzenia roślinnego oraz dla żywności innej niż żywność pochodzenia roślinnego (decyzja o wprowadzeniu dwóch znaków graficznych wynikała również z uwag zgłoszonych przez MSZ). Wzory znaków będą opublikowane w rozporządzeniu. Znaki te będą identyczne pod względem graficznym (kształt, kolor), różnić się będą natomiast frazą „bez GMO” lub „wyprodukowane bez stosowania GMO”, stanowiącą element znaku.
- Wprowadzono rozróżnienie sformułowań dla produktów „wolnych od GMO” pochodzenia roślinnego i pochodzenia zwierzęcego, aby nie wprowadzać w błąd konsumentów - dla żywności pochodzenia roślinnego wprowadzono oznakowanie słowne „bez GMO” a dla żywności pochodzenia zwierzęcego „wyprodukowane bez stosowania GMO”.

- Wprowadzono minimalne progi domieszek GMO w żywności i paszach, w celu wyeliminowania niemożliwej do uzyskania w praktyce produkcyjnej zerowej tolerancji - dla żywności 0,1%, dla pasz do 0,9% domieszki GMO nieuniknionej technicznie.
- Uwzględniono możliwość stosowania w produkcji pasz wytworzonych z GMO lub za ich pomocą, niedostępnych w innej formie materiałów paszowych lub produktów leczniczych weterynaryjnych, dodatków paszowych lub pomocy przetwórczych, jeżeli ich stosowanie było konieczne.
- Uwzględniono możliwość stosowania w produkcji żywności wytworzonych z GMO lub za ich pomocą, niedostępnych w innej formie, dodatków, substancji pomagających w przetwarzaniu, środków aromatyzujących lub enzymów, jeżeli ich stosowanie było konieczne.
- Dla podmiotów dokonujących produkcji, przetwarzania, konfekcjonowania lub przechowywania nieopakowanych produktów z oznakowaniem „wolne od GMO”, określone zostały wymagania polegające na przeprowadzaniu badań laboratoryjnych na obecność modyfikacji genetycznych, przechowywaniu dokumentów wykonania badań laboratoryjnych, opracowania procedur (opartych o analizę zagrożenia występowania modyfikacji genetycznych), w tym określających częstotliwość pobierania próbek pasz lub żywności, lub składników użytych do ich produkcji, do badań laboratoryjnych.
- Doprecyzowano wyłączenia z obowiązku przeprowadzania badań laboratoryjnych takich produktów, w których w wyniku przetworzenia nie jest możliwe wykrycie obecności modyfikacji genetycznej, lub które zostały wyprodukowane z materiału siewnego w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 9 listopada 2012 r. o nasiennictwie odmian wolnych od modyfikacji genetycznych, lub dla których przeprowadzona analiza zagrożenia występowania modyfikacji genetycznych wykazała brak takiego zagrożenia, i wreszcie składników użytych do produkcji żywności lub pasz i już oznakowanych jako wolne od GMO zgodnie z ustawą.
- Określono minimalne okresy przejściowe związane z procesem żywienia zwierząt paszami niezmodyfikowanymi genetycznie – okresy żywienia zwierząt paszami „wolnymi od GMO” (tzw. okresy karencji) będą określone w rozporządzenia wykonawczym do ustawy.
- Wprowadzono klauzulę uznawania produktów z oznakowaniem „wolne od GMO” lub podobnym wyrażeniem, pochodzących z innych państw członkowskich Unii Europejskiej.

2. Przedstawienie wyników zasięgnięcia opinii, dokonania konsultacji albo uzgodnienia projektu z właściwymi organami i instytucjami Unii Europejskiej, w tym Europejskim Bankiem Centralnym:

Projekt ustawy nie dokonuje bezpośredniego wdrożenia przepisów prawa Unii Europejskiej. Jednak z uwagi na zaproponowane regulacje, które mogą mieć wpływ na rynek wewnętrzny, w którym zapewniony jest swobodny przepływ towarów, osób, usług i kapitału, projekt będzie podlegać notyfikacji zgodnie z trybem przewidzianym w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039 oraz z 2004 r. poz. 597), wdrażającym

postanowienia dyrektywy (UE) 2015/1535 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 9 września 2015 r. ustanawiającej procedurę udzielania informacji w dziedzinie przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego (Dz. Urz. UE L 241 z 17.09.2015, str. 1).

3. Wskazanie podmiotów, które zgłosiły zainteresowanie pracami nad projektem w trybie przepisów o działalności lobbingowej w procesie stanowienia prawa, wraz ze wskazaniem kolejności dokonania zgłoszeń albo informację o ich braku:

Projekt ustawy został umieszczony na stronie internetowej Rządowego Centrum Legislacji w zakładce Rządowy Proces Legislacyjny w celu umożliwienia zgłaszania w trakcie trwania prac legislacyjnych zainteresowania w trybie przepisów ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. *o działalności lobbingowej w procesie stanowienia prawa* (Dz. U. z 2017 r. poz. 248). Żaden podmiot nie zgłosił zainteresowania pracami nad projektem przedmiotowej uchwały w trybie przepisów o działalności lobbingowej w procesie stanowienia prawa.

Warszawa, 28 stycznia 2019 r.

KPRM

RM-8005-2019

Minister
Spraw Zagranicznych

DPUE.920.836.2017 / 15 / ag

dot.: RM-10-10-19 z 28.01.2019 r.

Pan
Jacek Sasin
Sekretarz Rady Ministrów

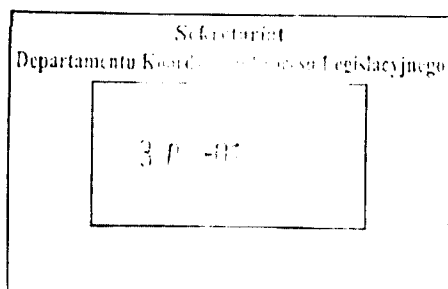
Opinia

**o zgodności z prawem Unii Europejskiej projektu ustawy o oznakowaniu produktów
wytworzonych bez wykorzystania organizmów genetycznie zmodyfikowanych jako wolnych od
tych organizmów, wyrażona przez ministra właściwego do spraw członkostwa
Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej**

Szanowny Panie Ministrze,

w związku z przedłożonym projektem ustawy pozwalam sobie wyrazić poniższą opinię.

Projekt ustawy nie jest sprzeczny z prawem Unii Europejskiej.

Z poważaniem

Do wiadomości:

Pan Jan Krzysztof Ardanowski
Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA ROLNICTWA I ROZWOJU WSI¹⁾

z dnia

w sprawie długości okresów karencji, w których w żywieniu zwierząt nie stosuje się genetycznie zmodyfikowanych pasz, poprzedzających pozyskanie z tych zwierząt lub od tych zwierząt produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do oznakowania jako wolnych od GMO

Na podstawie art. 3 ust. 6 ustawy z dnia ... o oznakowaniu produktów wytworzonych bez wykorzystania organizmów genetycznie zmodyfikowanych jako wolnych od tych organizmów (Dz. U. poz. ...) zarządza się, co następuje:

§ 1. Ustala się, określoną w załączniku do rozporządzenia, długość okresów karencji, w których nie stosuje się w żywieniu zwierząt należących do określonych gatunków lub grup technologicznych, genetycznie zmodyfikowanych pasz w rozumieniu art. 2 pkt 7 rozporządzenia nr 1829/2003 rozporządzenia (WE) nr 1829/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 września 2003 r. w sprawie genetycznie zmodyfikowanej żywności i paszy (Dz. Urz. UE L 268 z 18.10.2003, str. 1, z późn. zm.²⁾ – Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 32, str. 432), poprzedzających pozyskanie z tych zwierząt lub od tych zwierząt określonych produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do oznakowania jako wolnych od GMO.

§ 2. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2020 r.

MINISTER ROLNICTWA I ROZWOJU WSI

¹⁾ Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi kieruje działami administracji rządowej – rolnictwo i rynki rolne, na podstawie § 1 ust. 2 pkt 1 i 3 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 27 czerwca 2018 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi (Dz. U. poz. 1250).

²⁾ Zmiany wymienionego rozporządzenia zostały ogłoszone w Dz. Urz. UE L 368 z 23.12.2006, str. 99, z późn. zm., Dz. Urz. UE L 211 z 11.08.2007, str. 40 oraz Dz. Urz. UE L 97 z 09.04.2008, str. 64.

Załącznik
do rozporządzenia
Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi
z dnia ... (poz. ...)

**DLUGOŚĆ OKRESÓW KARENCJI , W KTÓRYCH NIE STOSUJE SIĘ
GENETYCZNIE ZMODYFIKOWANYCH PASZ W ŻYWIENIU ZWIERZĄT
NALEŻĄCYCH DO OKREŚLNYCH GATUNKÓW LUB GRUP
TECHNOLOGICZNYCH, POPRZEDZAJĄCYCH POZYSKANIE Z TYCH
ZWIERZĄT LUB OD TYCH ZWIERZĄT OKREŚLONYCH PRODUKTÓW
POCHODZENIA ZWIERZĘCEGO, PRZEZNACZONYCH DO OZNAKOWANIA
JAKO WOLNYCH OD GMO**

Lp.	Gatunek zwierzęcia	Grupa technologiczna	Produkt pochodzenia zwierzęcego	Długość okresu karencji
1.	Kura (<i>Gallus gallus</i>)	kury nieśne kury przeznaczone do uboju	jaja mięso	6 tygodni 6 tygodni
2	Indyk (<i>Meleagris gallopavo</i>)	indyki przeznaczone do uboju	mięso	6 tygodni
3	Kaczka (<i>Anas platyrhynchos</i>)	kaczki nieśne kaczki przeznaczone do uboju	jaja mięso	6 tygodni 6 tygodni
4	Gęś (<i>Anser domesticus</i>)	gęsi nieśne gęsi przeznaczone do uboju	jaja mięso	6 tygodni 6 tygodni
5	Bydło (<i>Bos taurus</i> i <i>Bubalus bubalis</i>)	krowy mleczne cielęta i młode bydło w wieku poniżej 12 miesięcy, przeznaczone do uboju pozostałe bydło przeznaczone do uboju	mleko mięso mięso	3 miesiące 6 miesięcy 6 miesięcy
6	Świnia (<i>Sus scrofa</i>)	tuczniaki prosięta przeznaczone do uboju	mięso mięso	4 miesiące 4 miesiące
7	Koza	koza mleczna	mleko	3 miesiące

		kozy przeznaczone do uboju	mięso	6 miesięcy
--	--	-------------------------------	-------	------------

UZASADNIENIE

Projektowane rozporządzenie określa długość okresów karencji poprzedzających pozyskanie ze zwierząt należących do określonych gatunków lub grup technologicznych lub od tych zwierząt określonych produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do oznakowania jako wolnych od GMO, w których nie stosuje się genetycznie zmodyfikowanych pasz w rozumieniu art. 2 pkt 7 rozporządzenia nr 1829/2003 rozporządzenia (WE) nr 1829/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 września 2003 r. w sprawie genetycznie zmodyfikowanej żywności i paszy (Dz. Urz. UE L 268 z 18.10.2003, str. 1, z późn. zm. – Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 32, str. 432). Okresy te zostały wskazane w tabeli stanowiącej załącznik do projektowanego rozporządzenia. Określając okresy karencji kierowano się specyfiką produkcji i potrzebami żywieniowymi zwierząt oraz dostępnością na rynku pasz wolnych od GMO. Z tego powodu odrębne okresy karencji zostały określone nie tylko dla poszczególnych gatunków, ale i grup technologicznych zwierząt (uwzględniono np. różnice w zapotrzebowaniu pokarmowym kur niosek i kur przeznaczonych do uboju).

W tym zakresie projektowane rozporządzenie realizuje delegację zawartą w art. 3 ust. 6 ustawy z dnia ... o oznakowaniu produktów wytworzonych bez wykorzystania organizmów genetycznie zmodyfikowanych jako wolnych od tych organizmów (Dz. U. poz. ...)

Sposób oznakowania produktów pochodzenia zwierzęcego jako wolnych od GMO jest oczywisty w sytuacji, gdy zwierzęta z lub od których uzyskano te produkty przez cały okres życia nie były karmione paszami GMO, a producent posiada stosowną dokumentację, potwierdzającą ten stan. Jednak ze względu na postęp hodowlany i wymagania pokarmowe współczesnych ras zwierząt w powiązaniu z potrzebą utrzymania rentowności prowadzonego chowu, hodowcy zwierząt deklarują, że stosowanie pasz GMO jest niezbędne w pewnych okresach życia zwierząt. Kompromisem w tej sytuacji jest dopuszczenie znakowania żywności odzwierzęcej jako wolnej od GMO, jeżeli w pewnych okresach żywienia zwierząt wykorzystywano pasze GMO. Jednak w takim przypadku powinien być zachowany minimalny okres karencji bezpośrednio poprzedzający pozyskanie tych produktów, w jakim pasze GMO nie były stosowane. Dzięki temu końcowy odbiorca (konsument) uzyska rzeczywistą informację o nabywanej żywności. Pozwoli to także na łatwiejsze przystępowanie do systemu nowych producentów.

Projektowane rozporządzenie nie dotyczy majątkowych praw i obowiązków przedsiębiorców lub praw i obowiązków przedsiębiorców wobec organów administracji publicznej zatem nie ma wpływu na działalność mikroprzedsiębiorców oraz małych i średnich przedsiębiorców.

Projektowane rozporządzenie podlega procedurze notyfikacji w rozumieniu przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039 oraz z 2004 r. poz. 597).

Zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248) projekt rozporządzenia zostanie udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej Rządowego Centrum Legislacji.

Projektowane rozporządzenie jest zgodne z prawem Unii Europejskiej.

Projekt rozporządzenia zostanie ujęty w Wykazie prac legislacyjnych i programowych Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA ROLNICTWA I ROZWOJU WSI¹⁾

z dnia

**w sprawie znaków graficznych, które stosuje się w celu oznakowania żywności i pasz
jako wolnych od GMO**

Na podstawie art. 6 ustawy z dnia ... o oznakowaniu produktów wytworzonych bez wykorzystania organizmów genetycznie zmodyfikowanych jako wolnych od tych organizmów (Dz. U. poz. ...) zarządza się, co następuje:

§ 1. Ustala się wzory znaków graficznych, które stosuje się w celu oznakowania jako wolnych od GMO:

- 1) żywności pochodzenia roślinnego i żywności składającej się z więcej niż jednego składnika, w skład której nie wchodzi produkt pochodzenia zwierzęcego, oraz pasz,
 - 2) produktów pochodzenia zwierzęcego i żywności składającej się z więcej niż jednego składnika, w skład której wchodzi produkt pochodzenia zwierzęcego
- określone załączniku do rozporządzenia.

§ 2. 1. Znaki graficzne, o których mowa w § 1, składają się z pierścienia kołowego, przeciętego prostokątem szerokości pierścienia, opadającym z lewej strony pod kątem 45°, oraz położonego centralnie napisu „GMO”.

2. Znakom graficznym, o których mowa w § 1, towarzyszy napis:

- 1) „bez GMO” – w przypadku znaków graficznych, które stosuje się w celu oznakowania jako wolnych od GMO żywności, o której mowa w § 1 pkt 1, oraz pasz,
- 2) „wyprodukowane bez stosowania GMO” – w przypadku znaków graficznych, które stosuje się w celu oznakowania jako wolnej od GMO żywności, o której mowa w § 1 pkt 2

– umieszczony pod pierścieniem.

¹⁾ Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi kieruje działami administracji rządowej – rolnictwo i rynki rolne, na podstawie § 1 ust. 2 pkt 1 i 3 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 27 czerwca 2018 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi (Dz. U. poz. 1250).

3. Napisy:

- 1) „GMO”, o którym mowa w ust. 1,
 - 2) „bez GMO”, o którym mowa w ust. 2 pkt 1,
 - 3) „wyprodukowane bez stosowania GMO”, o którym mowa w ust. 2 pkt 2
- pisane są wielkimi literami, czcionką unicode Arial Black.

4. Znaki graficzne, o których mowa w § 1, sporządza się w kolorze zielonym, przy czym dopuszcza się stosowanie znaków w kolorze białym na czarnym tle oraz w kolorze czarnym na białym tle.

§ 3. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2020 r.

MINISTER ROLNICTWA I ROZWOJU WSI

Załącznik
do rozporządzenia
Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi
z dnia ... (poz. ...)

**WZORY ZNAKÓW GRAFICZNYCH, KTÓRE STOSUJE SIĘ W CELU
OZNAKOWANIA ŻYWNOŚCI I PASZ JAKO WOLNYCH OD GMO**

Wzór 1

Wzór znaku graficznego, który stosuje się w celu oznakowania jako wolnych od GMO; żywności pochodzenia roślinnego i żywności składającej się z więcej niż jednego składnika, w skład której nie wchodzi produkt pochodzenia zwierzęcego, oraz pasz

Wzór 2

Wzór znaku graficznego, który stosuje się w celu oznakowania jako wolnych od GMO produktów pochodzenia zwierzęcego i żywności składającej się z więcej niż jednego składnika, w skład której wchodzi produkt pochodzenia zwierzęcego

UZASADNIENIE

Projektowane rozporządzenie określi opis i wzory znaków graficznych, które stosuje się w celu oznakowania jako wolnych od GMO:

- 1) żywności pochodzenia roślinnego i żywności składającej się z więcej niż jednego składnika, w skład której nie wchodzi produkt pochodzenia zwierzęcego, oraz pasz,
- 2) produktów pochodzenia zwierzęcego i żywności składającej się z więcej niż jednego składnika, w skład której wchodzi produkt pochodzenia zwierzęcego

– mając na względzie zapewnienie jednolitej formy prezentacji tego oznakowania i przekazywanie konsumentom za pośrednictwem tych znaków informacji o specyfice produktów.

W tym zakresie projektowane rozporządzenie wykonuje delegację zawartą w art. 6 ustawy z dnia ... o oznakowaniu produktów wytworzonych bez wykorzystania organizmów genetycznie zmodyfikowanych jako wolnych od tych organizmów (Dz. U. poz. ...).

Proponuje się, aby znaki graficzne składały się z pierścienia kołowego, przeciętego prostokątem szerokości pierścienia, opadającym z lewej strony pod kątem 45°, oraz położonego centralnie napisu „GMO”.

Znakom graficznym towarzyszyć będzie napis:

- 1) „bez GMO” – w przypadku znaków graficznych, które stosuje się w celu oznakowania jako wolnych od GMO żywności pochodzenia roślinnego i żywności składającej się z więcej niż jednego składnika, w skład której nie wchodzi produkt pochodzenia zwierzęcego, oraz pasz,
- 2) „wyprodukowane bez stosowania GMO” – w przypadku znaków graficznych, które stosuje się w celu oznakowania jako wolnej od GMO produktów pochodzenia zwierzęcego i żywności składającej się z więcej niż jednego składnika, w skład której wchodzi produkt pochodzenia zwierzęcego

– umieszczony pod pierścieniem.

Wprowadzane na rynek produkty z oznakowaniem odnoszącym się do braku GMO muszą bowiem być oznakowane w taki sposób, aby oznakowanie to nie zakłóciło przekazu informacji nt. danego produktu. W oznakowaniu ważne jest, aby wykluczyć możliwość przypisania danemu produktowi informacji o jego korzystniejszych właściwościach odżywczych czy zdrowotnych,

wynikających z braku modyfikacji genetycznych bądź niewykorzystaniu modyfikacji genetycznych w żywieniu zwierząt, z których lub od których pochodzi żywność przeznaczona do oznakowania jako wolna od GMO. Z tego powodu jedynie żywność pochodzenia roślinnego i pasze będą mogły zawierać w znaku określenie „bez GMO”. Produkty pochodzenia zwierzęcego, w których nie jest możliwe wykrycie modyfikacji genetycznych, będą natomiast oznakowywane znakiem zawierającym frazę „wyprodukowane bez stosowania GMO”. To samo dotyczy będzie żywności składającej się z wielu składników, w tym składników pochodzenia zwierzęcego. Takie rozwiązanie zapewni, że oznakowanie wprowadzane przepisami projektowanego rozporządzenia nie będzie wprowadzać w błąd konsumenta.

Znaki graficzne powinny być sporządzane w kolorze zielonym. Proponuje się jednak, aby nie precyzować w projektowanym rozporządzeniu koloru, w jakim znaki te zostały sporządzone w załączniku do rozporządzenia (w jęz. angielskim i html - green, zapis szesnastkowy - #008000, kod szesnastkowy RGB - 00 80 00, kod dziesiętny RGB - 0 128 0), tło wewnętrzne pierścienia w kolorze białym (w jęz. angielskim i html – white, zapis szesnastkowy #FFFFFF, kod szesnastkowy RGB - FF FF FF, kod dziesiętny RGB - 255 255 255), aby wykluczyć ryzyko karania przedsiębiorców za stosowanie znakowania niezgodnego z projektowanym rozporządzeniem w przypadku drobnych odstępstw od tej kolorystyki (co może wynikać np. z błędów technicznych podczas druku opakowań).

Proponuje się także, aby dopuszczalne było stosowanie znaków w kolorze białym na czarnym tle oraz w kolorze czarnym na białym tle. Niektóre etykiety stosowane do znakowania żywności lub pasz mogą być bowiem sporządzane z przyczyn technicznych wyłącznie w czarno-białej kolorystyce.

Projektowane rozporządzenie nie dotyczy majątkowych praw i obowiązków przedsiębiorców lub praw i obowiązków przedsiębiorców wobec organów administracji publicznej zatem nie ma wpływu na działalność mikroprzedsiębiorców oraz małych i średnich przedsiębiorców.

Projektowane rozporządzenie podlega procedurze notyfikacji w rozumieniu przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039 oraz z 2004 r. poz. 597).

Zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248), projekt rozporządzenia zostanie udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej Rządowego Centrum Legislacji.

Projektowane rozporządzenie jest zgodne z prawem Unii Europejskiej.

Projekt rozporządzenia został ujęty w Wykazie prac legislacyjnych i programowych Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi.